Бүгү чурттарның пролетарийлери, каттыжыңар!

ШЫН

СЭКП Тыва обкомунуң, Тыва АССР-ниң Дээди Совединиң болгаш Министрлер Чөвүлелиниң органы

№ 97 (10694) | 1978 чылдың апрель 26, среда | 1925 чылда үндезилеттинген | Өртээ 2 коп.

Коммунистиг партияның идепкейлиг дузалакчызы болгаш дайынчы кур күжү, коммунизмниң аныяк тургузукчуларының мурнакчы отряды — Ленинчи комсомол делгерезин!

(СЭКП ТК-ның Кыйгырыгларындан).

ЧУРТТУҢ ЧАЛЫЫ НАЗЫНЫ КОММУНИЗМНИҢ МАРЫЖЫНДА

ВЛКСМ-ниң XVIII съездизиниң ажыттынганы

Ленинчи комсомол Советтер чуртунуң төөгүзүнге революсчу, дайынчы болгаш күш-ажылчы алдарының онмас арыннарын киир бижээн. Ада-чурттуң ленинчи партияны болгандыр сырый каттышкан чалыы назыны коммунистиг тургузуушкунга, СЭКП-ниң XXV съездизиниң төөгүлүг шиитпирлерин амыдыралга боттандырары, беш чылдың онаалдаларын күүседири дээш бүгү улустуң демиселинге улуг салыышкынны киирип турар.

Бүгү-эвилелдиң Аныяктарның Ленинчи Коммунистиг Эвилелиниң XVIII съездизинге барык 38 миллион кежигүннүг комсомолияның төлээлекчилери заводтарның цехтеринден болгаш студентилер аудиторияларындан, бүгү-эвилелдиң шалыпчы тудугларындан, ховү-шөлдерден болгаш фермалардан Москваже чыглып келгеннер.

Съезд апрель 25-те Кремльдиң Съездилер Ордузунга ажыттынган.

Эртенгиниң 10 шак. Эштер **Л. И. Брежнев, В. В. Гришин, А. П. Кириленко, А. Н. Косыгин, Ф. Д. Кулаков, К. Т. Мазуров, А. Я. Пельше, Г. В. Романов, М. А. Суслов, Д. Ф. Устинов, П. Н. Демичев, М. С. Соломенцев, К. У. Черненко, И. В. Капитонов, В. И. Долгих, М. В. Зимянин, Я. П. Рябов, К. В. Русаков** оларны съездиниң делегаттары болгаш аалчылары динмиттиг адыш часкаашкыны, йөрээлдер-биле бут кырынга туруп кээп уткааннар.

ВЛКСМ Төп Комитединиң даасканы ёзугаар съездини комсомол ТК-ның бирги секретары Б. Н. Пастухов ажыткан. Коммунистиг партияның болгаш Совет күрүнениң съездиниң ажылында киржип турар удуртукчулары ВЛКСМ-ниң XVIII съездизиниң делегаттары кылдыр бир үн-биле соңгутканнар деп, ол дыңнаткан.

СЭКП ТК-ның Чиңгине секретары, ССРЭ-ниң Дээди Совединиң Президиумунуң Даргазы эш Л. И. Брежневке, СЭКП ТК-ның Политбюрозунуң кежигүннеринге болгаш кежигүнүнге кандидаттарга, партия ТК-ның секретарьларынга ол бистиң Төрээн чуртувустуң бүгү комсомолчуларының болгаш аныяктарының өмүнээзинден чүректиң ханызындан изиг байыр чедирген.

Марш чаңгыланып турда, Бүгү-эвилелдиң Аныяктарның Ленинчи Коммунистиг Эвилелиниң Кызыл тугун, РКП (б) ТК-ның болгаш СЭКП ТК-ның тураскаалдыг туктарын байырлалдыы-биле залга киирип келген. Ол туктарны съездиниң делегаттары болгаш аалчылары бут кырынга туруп кээп изиг адыш часкаашкыны-биле уткааннар.

Делегейниң 7 организацияларының, 107 чурттардан келген аныяктарның 135 коммунистиг, демократтыг болгаш социалистиг эвилелдериниң төлээлекчилери, оон аңгыда Демократтыг аныяктарның Бүгү-делегей федерациязының, Студентилерниң Бүгү-делегей эвилелиниң, Аныяктарның бүгү-африка шимчээшкининиң делегациялары съездиниң ажылынга киржири-биле чедип келгенин Б. Н. Пастухов дыңнаткан.

Пролетаржы интернационализмниң болгаш планетаның бүгү күш-ажылчы база демдилгелиг аныяктары-биле акы-дуңманың эп-сеткил каттыштырылгазының ленинчи принциптеринге Ленинчи комсомол, Октябрьның Төрээн чуртунуң аныяктары шынчы дээрзинге ол Советтер чуртунуң чалыы назынының улуг шуулганының даштыкы аалчыларын съездиниң делегаттарының өмүнээзинден бүзүреткен.

Хүндүлүг президиумга съезд Совет Эвилелиниң Коммунистиг партиязының Төп Комитединиң Политбюрозунуң составын шынчы ленинчи эш Л. И. Брежневти баштадыр аажок улуг көдүрлүүшкүннүг, динмиттиг адыш часкаашкыны-биле соңгаан.

Оон соонда съездиниң удуртур органнарын: президиумну, секретариатты, редакция болгаш мандат комиссияларын соңгаан.

Съездиниң хүн чурумун чаңгыс үн-биле бадылаан:

1. ВЛКСМ Төп Комитединиң отчёду.
2. ВЛКСМ Төп ревизия комиссиязының отчёт илеткели.
3. ВЛКСМ-ниң төп органнарын соңгууру.

СЭКП ТК-ның Чиңгине секретары, ССРЭ-ниң Дээди Совединиң Президиумунуң Даргазы эш **Леонид Ильич Брежневке** сөс берген. Съездиниң делегаттары болгаш аалчылары бут кырынга туруп келгеш, Л. И. Брежневти динмиттиг, үргүлчүлелдиг байыр чедириишкини-биле уткаан.

Эш Л. И. Брежневтиң чугаазын динмиттиг, үргүлчүлелдиг адыш часкаашкыны каш удаа үзе кирип турган. Съездиниң делегаттары болгаш аалчылары оону канчаарда аажок улуг кичээнгей-биле дыңнааннар. Ук чугааны бүгү-эвилел радиозу, төп телевидениени дамчыштыр, ол ышкаш «Интервидение», «Орбита», «Восток» системалары-биле дамчыткан, ынчангаш бистиң чуртувустуң база дыка хөй даштыкы күрүнелериниң миллион-миллион кижилери Леонид Ильичиниң чугаазын ханы сонуургал-биле дыңнааннар.

Оон соонда «ВЛКСМ ТК-ның отчёду болгаш аныяктарны коммунистиг медерелге, коммунизмни тургузарынга белен болурунга, кузел-соруктуг болгаш билдилиг чорукка кижизидер талазы-биле комсомолдуң сорулгалары» деп илеткелди ВЛКСМ ТК-ның бирги секретары **Б. Н. Пастухов** кылган.

Б. Н. Пастуховтуң илеткелин адыш часкаашкыны каш удаа үзе кирип турган.

* * *

Комсомолдуң XVIII съездизинге ВЛКСМ-ниң Төп ревизия комиссиязының отчёт илеткелин оон даргазы Н. Б. Арсентьев чапсар соонда кылган.

ВЛКСМ ТК-ның болгаш комсомолдуң Төп ревизия комиссиязының отчёт илеткелдериниң талазы-биле санал бериишкини оон соонда эгелээн.

ВЛКСМ-ниң XVIII съездизи бодунуң ажылын бөгүн уламчылаар.

(СЭТА).

ЭШ Л. И. БРЕЖНЕВТИҢ ЧУГААЗЫ

Эштер делегаттар! Съездиниң хүндүлүг аалчылары!

Бистиң эң хүндүлүг комсомолчу хуралывыстың киржикчилеринге болгаш силерниң нүүрүңерде — бүгү комсомолчуларга, бүгү совет аныяктарга СЭКП Төп Комитединиң өмүнээзинден, бистиң ленинчи партиявыстың бүгү кежигүннериниң өмүнээзинден изиг байыр чедирип тур мен. **(Адыш часкаашкыны).**

58 чыл мурнунда, ынчап мырыңай аныяк турган комсомолдуң III съездизинге чүве чугаалап тура, Владимир Ильич Ленин «...бир эвес аныяктар коммунистиг аныяктар деп атты шынзыктырарын шынап-ла күзеп турар чүве болза, оларны чүү чүвеге өөредир ужурлуг бис база олар канчаар өөренир ужурлугул, ынчаарга бистиң эгелээн чүүлүвүстү аныяктар чедир кылган болгаш дооскан турар төлээде, оларны канчаар белеткезе чогуурул»— деп айтырыгны кол чүүл кылдыр онзалап алган. (Чогаалдарының долу чыындызы, т. 41, арын 301).

Ленинниң тургускан ол айтырыы бөгүн-даа бодунуң чугулазын хевээр арттырбышаан. Коммунизмниң төлептиг тургузукчулары болган турар төлээде, аныяктарны чүү чүвеге өөредир болгаш (чүгле школага өөредир эвес, харын дыка калбак утка-биле — амыдырал [illegible] утка-биле алырга) — ам комсомолдуң ажылында болгаш ол ажылга партияның удуртулгазында [illegible] кол чүве ол-дур. Ниитизи-биле хоочун салгалдың коммунистери бистиң хүнгервистиң совет аныктарынга чоргаарланыр деп болдаар мен. Олар коммунистиг ёзу-биле бүзүрелдиг, партияның херээнге, улуг Ленинниң херээнге ханы бердингэн ёзу-биле өзүп турарлар. **(Адыш часкаашкыны).** Миллион-миллион оолдар болгаш кыстар эрес-маадыр, турумтуг чоруктуң, Октябрьның идеалдарынга шынчы чоруктуң үлегер-чижээн көргүзүп турар. Коммунистиг тургузуушкуннуң фронтузу таварып эрткен чер болганында олар улуг көдүрлүүшкүннүг ажылдап, чурттуң хөгжүлдезиниң улуг планнарын күүседир дээш идепкейлиг демисежип турар. Кандыг-даа ажыл-херекке олар боттарының онзагай романтиктиг кыптыгыышкынын, харын-даа хып дээн чалгыннанышкынын көргүзүп турар деп чугаалап болур ийик мен. Ол-ла бүгү чүүлдер дээш комсомолга четтирдивис, Совет чурттуң бүгү аныяк кижилеринге четтирдивис! **(Үргүлчүлелдиг адыш часкаашкыны).**

Патриотизмниң арыг оду силерниң чүректериңерге моон соңгаар-даа хып, дагдынган ажыл-херек дээш, чуртта болуп турар бүгү-ле чүүлдер дээш [illegible]

Беш чылдыг болгаш улам ыраккы перспективаже делгерей программазы партияның XXV съездизи бадылаан. Ол болза: совет улус ам, омак-хөглүг, ас-кежиглиг чурттазын, бистиң чырыткылыг эчис сорулгазы — коммунизмче бистерни улам бүзүрелдиг бурунгаарлаан турзун деп чаңгыс сорулгага чагырткан. Партияның төлевилээн чүүлдериниң дыка хөйү беш чылды күүседип турарының үезинде чедиишкинниг боттанып турар, ынчалзажок ам-даа хөй чүүлдерни кылыр апаар, оларның аразында силер—аныяктар база хөйнү кылыр апаар силер. **(Адыш часкаашкыны).**

I.

Бистиң Төрээн чуртувустуң бөгүнгү хүнүнүң эң чугула демдектериниң бирээзи — ажыктыг чорук болгаш шынар дээш демисел. Ол—түр үениң кампаниязы эвес-тир. Ол —чугаалап турары ышкаш, партияның шыңгыы болгаш үр үеде алган угланыышкыны-дыр. Ол дээрге чүгле амгы беш чылдың кол сорулгазы эвес, харын бурунгаар хөй-хөй чылдарда бистиң экономиктиг болгаш социал хөгжүлдевистиң тодаргайлакчы фактору-дур. Совет кижилерниң бүдүн салгалын кижизидериниң программазы база ында.

Бистиң чуртувус кайгамчык хөй бойдус байлактарлыг. Бисте каш-даа салгалдарның кужениишкиннери-биле [illegible] күчүлүг экономиктиг үндезин-суур тургузуп турган. Эртем-техниктиг, мергежилдиг хөй санныг кадрларны өстүрген болгаш белеткээн бис, кижилерге багай эвес амыдырал байдалдарын хандырган бис. Ол бүгү байлак курлавырларны [illegible] угаанныг, ажыл-агыйжы ажыглаары оларны чонга бараан болур кылдыр болур-чогууру-биле тургузары, олардан эң хөй ажыкты үндүрүп алыры ам кажангызындан-даа артык чугула.

Ажыктыг чорук болгаш шынар — көңчүг калбак билиишкиннер дээрзи билдингир. Бүдүрүкчү күштерни эң ажыктыг кылдыр сайгара тургузары, ниити күрүне планнаашкынын сайзыраңгайжыдары, экономиктиг улуг айтырыгларны шиитпирлээриниң комплекстиг көөрү чергелиг ындыг үндезин элементилер ажыктыг чорукта болгаш шынарда кирип турар. Ол талазы-биле партия, оон иштинде эрткен чылын ТК-ның декабрь Пленумунга, Күрпланны болгаш чогуур министерстволарны киириштир бистиң күрүне органнарывыстың мурнунга тодаргай сорулгаларны салган. Ынчалзажок көңчүг хөй чүүлдер бүдүрүлге бүрүзүнден, цех бүрүзүнден болгаш бригада бүрүзүнден, ажылчын бүрүзүнден хамааржыр.

Ол чүү дээни ол?

Ол дээрге — чүгле сагылга-чурумнуг болгаш кежээ ажылдаар эвес, харын шынчы, билдилиг, үре-түңнелдиг ажылдаар, сээң ажылдааның дээш [illegible] ажылдаар дээни ол-дур.

Ол дээрге — участок бүрүзүнге күш-ажылды ажыктыг кылдыр организастаар, [illegible] идегеедиг системазын хандырар дээни ол-дур.

Ол дээрге — чоннуу болуп турар материал талазы-биле үнелиг чүүлдерни хумагалыг көөрүн совет кижилерниң амыдыралының болгаш ажылдажыының бирги хоойлузу кылдыр; бүдүрүкчүлүг эвес чарыгдалдарны чайладырының улам-на чаа-чаа аргаларын чүткүлдүг дилеп тывар дээни ол-дур.

Ол дээрге—кижи бүрүзү аңгы продуктулуг, эң хөй бериилдиг ажылдаар болгаш бар аргалыг болурун бодунуң дүрүм ёзугаар хүлээлгези кылдыр санаар ындыг моральпсихологтуг байдалды; чалгааларга, прогульщиктерге, үрей кылынчыларга, ниитиниң эт-хөреңгизин оорлаарларга шынап-ла эптеш чок байдалды күш-ажылчы коллективтерге тургузар дээни ол-дур.

Сорулгалар ындыг-дыр, эштер. Партия оларны бүгү тодазы-биле болгаш чүткүлдүг-биле тургускан. Миллион-миллион ажылчы чоннар партияның кыйгырыын чүүлдүг деп көрген болгаш аңаа боттарының ажыл-херектери-биле харыылаан.

Москваның болгаш Ленинградтың, Минскиниң болгаш Львовтуң, Уралдың болгаш Кузбасстың, Ташкенттиң болгаш Карагандының бүдүрүлгелеринге, чурттуң хөй-хөй күш-ажылчы коллективтеринде ол угланыышкында кайы хире калбак [illegible] ажыл чорудуп турарын [illegible] силер.

Ол ажылга аныяктар идепкейлиг киржип турар. «Ажыктыг чоруктуң болгаш шынарның беш чылынга — аныяктарның хей-аъды болгаш чогаадыкчы чоруу!» деп лозуңну көдүрүп үндүргеч силер. Ол эки, шын лозуң. Ол лозуңну бүгү аныяк ажылчыннар, колхозчулар, техниктер, инженерлер амыдыралга, чер болганта боттандырган турарын чедип алыры—комсомолдуң алдарының хереэ-дир.

Мурнакчы бүдүрүлгелерде, чижээлээрге, Волгада автомобиль заводунда, бүдүрүлгениң ажыктыын болгаш күш-ажылдың шынарын бедидериниң айтырыгларын комплекстиг шиитпирлээриниң ажыктыг дуржулгазын чедип алган. Ол эң калбаа-биле нептерээр дээрзинге бүзүрээр эргелиг бис. Аңаа харын комсомол идиг бээр хүлээлгелиг. **(Адыш часкаашкыны).**

Азы Шекиновуң дуржулгазын ап көрүңер. Ажылдакчыларның саны эвээш турда бүдүрүүшкүннүң хемчээлин дыка улгаттырар арганы ол бээрин турар. Ажыл-херек билдингир ышкаш. Ынчалзажок ол ам-даа болур-чогууру-биле нептеревээн-дир. Ажыл-агыйжы чамдык удуртукчулар, ведомстволарның удуртукчулары [illegible]

Мурнакчы [illegible] нептередип, [illegible] ажыктыг [illegible] кирип [illegible]-дир, эштер. **(Адыш часкаашкыны).**

Бистиң улус ажыл-агыйывыска ажыктыг чорук болгаш шынар дээш демиселдиң шиитпирлиг участоктары бөгүн кандыг болуп турарыл? Олар хөвей. Ынчалзажок бирги ээлчегде капитал тудугну болгаш транспортту база дагын адап болур ийик мен. Бүгү экономиктиг фронтуга бистиң чедиишкиннеривис ол участоктарга ажыл-херектиң экижииринден дыка хамааржыр. ТК-ның эрткен чылдагы декабрь Пленумунга ол айтырыглар онза кичээнгейниң чүүлү болган, оларның дугайын чоокта чаа чурттуң чөөн талакы районнарга чорупт турганымның үезинде база дагын чугаалап турганымны билир боор силер.

Шүүшец чоруу дээш, күштүг болгаш акша-хөреңгини шын мөөңнеп билбези дээш, чоннуң акша-хөреңгилерин доозулбаан тудугларга аваа чыттырып турары дээш ажыл-агый удуртукчуларындан шыңгыы айтырар апаарывысты моон мурнунда-ла онзалап демдеглеп турган мен. Ынчалзажок хамык ужур чүгле удуртукчуларда эвес болдур ийин. Ол дээрге тудугда болгаш транспортта ажылдап турар миллион-миллион база оларның аразында миллион-миллион оолдарның болгаш кыстарның, оларның иштинде комсомолчуларның канчаар ажылдаарындан, кайы хире харыысалгалыг болурундан база хамааржыр. Маңаа чогаадыкчы инициатива, бүгү участоктарга шалыпчы ажыл, дээди эчис сорулгазы — чуртка алызында барып улус ажыл-агыйжы ажыкты хандырары болур чарыш чугула.

Чижээлээрге, «ажылчын эстафета» дээр принцип ёзугаар аразында холбаалыгларның чарыжы—беш чыл планында көрдүнген эң чугула күчүлерни болгаш объектилерни ажыглалга ой-шаанда болгаш хуусаа бетинде киирери дээш тудугларның, төлевилелчилерниң, үлетпүр, транспорт болгаш кадээ ажыл-агый бүдүрүлгелериниң коллективтериниң аразында чарыштың инициативазын калбаа-биле нептередири ажыктыг болур ийик.

Транспорт кандыгыл дээрге, маңаа ленинградчыларның үнелиг инициативазын — Ленинградтың транспорт белдиринде далайжыларның, демир-оруукчуларның, автомобилистерниң болгаш хемчилерниң коллективтериниң күш-ажылчы дем каттыштырылгазының дуржулгазын демдеглеп болур.

Бо болгаш ындыг аныяк өске-даа эгелээшкиннер силерниң деткимчеңерин, силерниң энергияңарны, силерниң аныяк соруунарны канап турар, эргим өңнүктер! **(Адыш часкаашкыны).**

Комсомол совет улуг тудугларның кезээде идегелдиг шефчизи боор келген. Бо кайгамчыктыг чаңчыл ам-даа арттырышаан. Ынчалза-даа бистиң тудугларывыс бир аазы апарган болгай. Бөгүнгү тудуглар чүгле аңгы-аңгы улуг тудуглар боор турар эвес, харын бүдүн-бүдүн улуг географтыг районнар боор турар.

Маңаа ындыг районнарның бирээзинге доктаап көрейн. Төрээн чурттуң келир үезинге оон ужур-дузазы хүн келген тудум-на өзүп турар. Чугаа болза Барыын Сибирьниң дугайында, тодаргайлаарга Тюменьниң дугайында боор турар.

Бо арга-эзимниг черни чүгле он чыл иштинде чурттуң кол нефть баазазы кылдыр хуулдурган болгай бис. Амында күчүлүг газ болгаш химия индустриязын тургузуп турар. Амгы үеде Тюмень областың бойдус чурумалында колдаан чүве арга-арыг оруу болгаш иви изи эвес, а аныяк хоорайлар, нефть болгаш газ тывыжы, заводтар, демир-оруктар, автомагистральдар боор турар. А оон хемчээлин чүү дээр! Бодап-даа көрүңер, эштер: Обьта бир миллион дөрбелчин километр черни экономикага шиңгээдип ап, чурттакчы чоннуг болдуруп турар. Бо дээрге Испанияның, Италияның болгаш Англияның девискээрин кады алгаанынга дең хире боор турар-дыр. **(Адыш часкаашкыны).**

Ийет, бистер ынаар кайгамчык хөй акша-хөреңгини дидими-биле үзүп берген бис. Часпаан-даа бис. Чарыгдалдар эгидиишкинин берген. Бөгүн Тюмень совет нефтиниң барык чартык кезиин болгаш хөй санныг газты берип турар. Чоокта чаа партия ТК Барыын Сибирьниң нефтичилеринге байыр чедирген: олар Төрээн чуртка миллиард тонна нефтини берген. Бо дээрге күш-ажылчы улуг тиилелге. Соңгу чүктүң нефть тывыкчыларынга мактал болгаш алдар! **(Үргүлчүлелдиг адыш часкаашкыны).**

Бистер Тюменьниң курлавырлары-биле ам-даа хөй-хөй чылдарда чурттаар апаар бис. А чоокку он чылда нефть, газ тывыжының болгаш олардан химиктиг үнелиг чиг-от бүдүрериниң кол өзүлдезин чогумна Тюменьниң күзели-биле алыр деп бодап турар бис. Ынчангаш Барыын Сибирьниң хөгжүлдезиниң чаа, улам ыраккы үе-чадазы келген, шагда-ла эгелей берген дизе-даа ажырбас. Аңаа бүгү ажылдарның хемчээлин ийи-үш катап улгаттырар апаар. Бо чорук материал-техниктиг чаа чарыгдалдарны болгаш кижилерниң ынаар хөйү-биле баарын негээр.

(Уланчызы 2-ги арында).

МОСКВА. ВЛКСМ-ниң XVIII съездизи. Чурукта: съездиниң ажыдыышкынының үезинде президиумда. (СЭТА). (Чурукту фототелеграф дамчыштыр хүлээп алган).

Бүгү-эвилелдиң Аныяктарның Ленинчи Коммунистиг Эвилелиниң XVIII съездизи

ЭШ Л. И. БРЕЖНЕВТИҢ ЧУГААЗЫ

(Төнчүзү. Эгези 1-ги арында).

Комсомол Барыын Сибирьге чүнү-биле дузалап болурул? Амгы үеде мында он үш шалыпчы комсомолчу тудугларын билир мен. Ынчаммыже бо районче кичээнгейни күштелдирерин силерден дилээр бодаан ийик мен.

Тудугларга чүгле ажылчын бөдүүн холдар херек эвес болгай. Ынчаар тодаргай санныг тудугжуларны, монтажчыларны, чолаачыларны, чер үттекчилерни, башкыларны, өске-даа мергежилдиң кижилерин чорудар херек — чугула чүве ол-дур.

Барыын Сибирьже «шаап халдаашкынның» эң эгезинде-ле: оон байлаан сан-биле эвес, а билдилиг чорук-биле, өскээр чугаалаарга, чаа техниканың болгаш технологияның дузазы-биле шиңгээдип алырын деп кыйгырыгны үндүрген. Маңаа эвээш эвес чүүлдер чедип алдынган-даа.

Тудугнуң блок аргазын ап көрээли. Ону «Тюменьгазмонтаж» тресттиң аныяк энтузиастары, ажылчыннары болгаш инженерлери ажылдап кылган болгаш шиңгээдип алган. Оон утказы чүл дизе, дыка хөй тывыш объектилерин тыында баазаларга, заводтар цехтеринге долузу-биле белеткээш, оон соонда оларны блок аайы-биле турар черинге, кандыг-даа ыракка чедиргеш, аңаа эптеп ап турары болур.

Ындыг арга Сибирьниң байлак черлерин шиңгээдип алырынга күш-ажылдың бүдүрүкчүлүүн дөрт катап өстүрер арганы берип турарын санап көрген. А бо дээрге муң-муң, харын-даа он-он муң ажылчын холдарны камнап алыр дээни ол болгай.

Көрдүңер бе, Барыын Сибирьни шиңгээдип алырынга өске черлерде ажылдап турар кижилер дузалап болур ышкажыл. Ындыг болганда Тюменьниң чагыгларын кайда-ла күүседип турар болдур — Украинада, Азербайджанда, Поволжьеде, Москвада, чурттуң кайы-даа булуңнарында болза — Тюменьниң делгемнерин болгаш байлаан күш-ажылчы курлавырларның эң эвээш чарыгдалын үндүрүп турган, шиңгээдип алырынга дузалаары-биле оларны комсомолчу шефтээшкинге алыры чугула.

Бо принципти өске-даа улуг тудугларга ажыглаары чугула деп бодай-дыр мен. Ындыг дуржулга бар-даа. Ол болза, чижээ, чаа тудугларның бүгү чагыгларын хуусаа бетинде күүседир талазы-биле ленинградчыларның эгелээшкини болур. Бо эгелээшкинга чер болганга аныяктар ортузунга непередиңер, чурттуң тудугларының чагыгларын шыңгыы контрольга алыңар, эштер. Чагыгларны күүсетпейн баар кижилерни «Комсомолчу прожектор» бодунуң чырыы-биле оттуруп, дүвүредип турзун. **(Адыш часкаашкыны).**

Ам кодээ ажыл-агый дугайында чугаалап көрейн.

Партияның аграр политиказын боттандырарынга эвээш эвести чедип алганывыс маргыш чок. Ынчалза-даа совет кижилерниң өзүп турар негелделерин, үлетпүрнүң херегленин идегелдиг хандырары-биле ам-даа хөй чүүлдерни кылыр апаар. Бистиң амгы планывысты, а ол ышкаш партияның ам ажылдап кылып турары чаа төлевилелдерни бо сорулгаларже угландырган. Кодээ ажыл-агыйның, чүнүң-даа мурнунда мал ажылының ажыктыын бедидери — бо эң чугула сорулга.

Дорту-биле чугаалаайн: аныяктарның идепкейлиг киржилгези чокка ону шиитпирлээри берге.

Маңаа кодээ аныяктар дугайын баштай чугаалаар апаар. Олар совет кодээниң амгы үезин дыка хөй-биле тодаратпышаан, келир үениң тургузукчулары боор турар. Амгы үеде бистиң кодээ ажыл-агый бүдүрүлгезинге машиналар чокка хөгжүвес. «Кодээде чурттап турар болганында — техниканы билип ал» деп комсомолдуң кыйгырыын принципиалдыг ужур-дузалыг деп көрүп турарывыстың ужуру-даа мында. Кодээниң аныяк оолдарын болгаш кыстарын техникага өөредири ёзулуг массалыг болган турар ужурлуг.

Бистиң кодээвис бодунуң аян-хевирин өскертип турар. Сөөлгү 13 чылдарда мында ниити шөлү 450 миллион дөрбелчин метр чурттаглга бажыңнарын туткан. Бо дээрге эвээш эвес үүле-дир, эштер: дайын мурнунда, ССРЭ-ниң хоорайларының бүгү чурттаглага фондузу ол хире турган болгай. Хоорайларнындан дудак чок культура бажыңнары, садыг төптери, кафелер кодээни каастаан. Ынчангаш аныяктардан, комсомолдан өске кымнар бо чаартылгаларның кол шимчедикчи күжү болурул, чаа техниканы башкарарыл, амгы үениң суурларын тудуп, ынаар бедик культураны чедиририл!

Кодээге артып каарын дужаал-биле албадап шыдавазы билдингир болгай. Кодээге чурттаарынга болгаш ажылдаарынга таарымчалыг байдалдарны тургузары, тараажынның күш-ажылын хүндүлээринге, төрээн бойдузунга, не-черинге ынак болурунга, ынаа боттарының холдарын киириштирип билиринге кижизидери — өзүп орар салгалды шөлдерге болгаш фермаларга ажылдаар кылдыр хаара тудар талазы-биле бистиң аргавыс ындыг.

Кострома областың школаларының доозукчуларының эгелээшкининиң дугайын сагындырып каайн. Олар кодээге ажылдаар күзелдерин илереткеннер. Силерниң-биле ужуражырынга белеткенип тура, оларның ам канчаар чурттап турарын сонуургаан кижи мен. Дүүнгү школачылар эки тараажылар, малчыннар, механизаторлар боон, боттарын кайгамчыктыг, чаагай херекте киириштире бергенин меңээ дыңнаткан. Олар фермаларда аныяктар коллективтерин тургузуп, чаа мергежилдерни шиңгээдип алган. Дыка хөй бөредилгезин уламчылап турар. Бистиң улуг Төрээн чуртувустуң янзы-бүрү булуңнарында оларның он-он муң уламчылакчылары бар апарган.

Бодунуң хуу-салымын кодээ ажыл-агыйның хөгжүдериниң кайгамчык улуг программазы-биле холбаштырган оолдарга болгаш кыстарга өөрүп четтиргенин партия илергейлеп турар болгаш оларның инициативазын бедик-биле үнелеп турар. Бо дээрге аныяктарга эки үлегер. Ындыг үлегер моон соңгаар-даа уламчылаар деп бодай-дыр мен. РСФСР-ниң кара эвес хөрзүннүг зоназының кодээ ажыл-агыйын сайзыраңгайжыдар дугайында партияның шиитпирин амыдыралга боттандырарынга дузалап, комсомолчуларның чорудуп турар ажылы улуг ужур-дузалыг боор турар. Аныяктарның бо шалыпчы тудуунга Ленинчи комсомолдуң тугун моон соңгаар-даа бедик тудуңар, өңнүктер! **(Үргүлчүлелдиг адыш часкаашкыны).**

Бо хүннерде чурттуң шөлдеринде часкы хову ажылдары кидин түлүк. Кодээ аныяктарга, колхозтарның болгаш совхозтарның бүгү ажыл-ишчилеринге ол ажылдарны бедик, шынарлыг деңнелге эрттирерин күзээрин, үнүштерниң эки өзерин, а кол-ла чүве — улусту элбек дүжүт-биле өөртүрүп күзээрин чөпшээреп көрүңер. **(Адыш часкаашкыны).**

Кодээде айтырыгларның дугайын чугаалап тура, хоорай аныяктарынга хамаарыштыр база чугаалаксай-дыр мен. Дүжүттерниң болгаш фермаларның продуктузун чоруунуң үндезинин амгы үеде хоорай чону база тургузуп турар. Ажылчын кижиниң күш-ажылындан тараажының болгаш малчынның күш-ажылының түңнели улуу-биле хамааржыр. А бо дээрге аныяк хоорайжылар маңаа чугула рольду ойнап болур дээни ол болгай. Кодээни эргежок чугула бүгү чүүлдер-биле — техника болгаш чемишчидилгелер, тудуг материалдары, мал ажылынга херегләэр дериг-херекселдер-биле долу хандырар дээш чарышка кириишпшаан, а ол ышкаш кодээ тудугга дузалавышаан, олар улуг ажыл-херекти бүдүрер ийик.

База бир чугула сорулга бар, эштер. Бистиң экономикавыстың өзүлдезиниң база совет кижилерниң чаагай чорууннуң өзүлдезиниң хире хемчээли-биле оларның амыдыралынга хөй-ниити ажыл-чорудулгазының садыг болгаш амыдырал хандырылгазы чижектиг адыры улуг ужур-дузалыг боор турар. Кижилерниң сагыш-сеткилинге болгаш кадыынга, а ынчангаш оларның чедиишкинниг ажылдаарынга ол чүүлдерниң кайгамчык улуг ужур-дузалыг боор турарының дугайын чугаалап-даа турган кижи болгай мен. Мону кижи бүрүзү бодунуң дуржулгазындан билир боор. Ынчалзажок бо талазы-биле бисте, амга чедир-ле, дыка хөй, харын-даа элтежип болбас четпестер бар деп чүвени билир болгай силер. Оон чылдагааннары янзы-бүрү — материалдыг, организастыг болгаш моральдыг байдалдардан хамааржып турар. Билдингир чүве чаңгыс: ажылды экижидер херек.

Комсомол садыг болгаш хандырылга ажылын бодунуң доктаамал болгаш кошкаш дивес хайгааралынга алган турар ужурлуг деп бодап тур мен. Аңаа ажыктыг шефтээшкинни тургузуңар. Ажыл-херектиң байдалын ханызы-биле таныжыңар, ынаар чаа кижилерни чорудуп база ам ажылдап турар кижилерниң кижизиделгезинге, хөй-ниити күжүн мобилизастаарынга, ажыл-агый болгаш административтиг органнарга инициативалар кылырынга дузалаңар. Мен бодаарымга, бо ажыктыг ышкаш-тыр. Бо херекти боттандырыңар, өңнүктер!

Ынчангаш, эштер, ажыл-херек хөй, ажыл четчир. Мен силерниң мурнуңарга эмин эрттир хөй сорулгалар салып тур деп кандыг-бир кижи бодап турары чадавас боор. Ынчалза-даа силер, комсомолчулар, амгы үеде барык-ла 38 миллион болгай силер. Ол кайы хире күш-түр! Силер бүгү чүүлдерни кылып шыдаар ужурлуг силер, эштер. **(Адыш часкаашкыны).**

Амгы үеде эң-не соңгаарладып болбас чүүл болза бо чылдың планын чүгле күүседир эвес, харын ажыр күүседири болур. Ол чорук беш чылды ниитизи-биле күүседиринге онза чугула. Аңаа партия, совет болгаш ажыл-агый органнарының, профэвилел болгаш комсомол организацияларының, бүгү ажылчы чоннарның күженишкиннерин үндүрер ужурлуг. Силерден, аныяктардан, маңаа хөй чүүл хамааржыр апаар. Силерниң ону күүседиптериңерге бис бүзүреп турар бис! **(Үргүлчүлелдиг адыш часкаашкыны).**

II.

Эргим эштер! Бистиң бүгү планнарывысты боттандырып чорудары алызында барык кижилерден, оларның билиглеринден, культуразындан, политиктиг медерелдиг чоруундан хамааржыр.

Коммунизмче орукка бистиң кол компазывыс — ол болза ниитилел хөгжүлдезиниң хоойлуларының дугайында марксисчи-ленинчи өөредиг болур. Ол революстуг эртемни ханызы-биле болгаш үргүлчү шиңгээдип алырының ужур-дузазын кижи үнелеп четпес. Чамдык ылаң шыннарны болгаш формулаларны шээжилеп албайн, а ону медерелдиг, бодап шиңгээдип алыр ужурлуг. Чүгле ынчан теорияны билири үнелиг болур, ынчан ол быжыг үзел болу бээр, ажыл-херек-биле деткиттинер. Өскээр чугаалаарга, аныяк ленинчи бүрүзү партияның политиказын херек кырынга чорудуп шыдаар болгаш өжээннешкен идеология-биле эптеш чок демиселди чорудуп шыдаар политиктиг идепкейлиг демиселчи болур ужурлуг. **(Адыш часкаашкыны).**

Аныяктарның аажы-чаң кижизидилгезинче партия болгаш комсомол улуг кичээнгейни салып турар. Коммунистиг моральдың нормаларын болгаш принциптерин бадыткап тургузары ниитилелге удур чоруктар-биле — салдынчак чорук-биле болгаш оон чарылбас эдеринчизи — арагалаар, хулиганнаар чорук-биле, күш-ажыл чурумун үрээри-биле доктаамал болгаш кызымаккай демисел чокка болдунмас. Мөзү чок чоруктуң чажыг, дораан-на илдеңи-биле билдинге бербес ындыг илерээшкиннери база-ла улуг айыылдыг болур. Сагыш амыр чорук, азырадыкчы хөөннүг чорук, ыят чок чорук, ниитилелге бергениндең хөйнү алыксаар чорук — аажы-чаңчыл талазы-биле ындыг четпес чүүлдер комсомолдуң, харын-даа бистиң бүгү хөй-ниитивистиң кичээнгейинден дашкаар турбас ужурлуг.

Улустуң амыдырал деңнелиниң бедидериниң дугайында сагыш салыышкын — ол болза партияның иштики политиказының кол угланыышкыны болур. Оон-биле кады бис кижилерниң амыдыралының материалдыг деңнелиниң өзүлдезин-даа, культурлуг деңнелиниң өзүлдезин-даа бодап турар бис. Оларның бирээзин өскезинден аңгылап болбас.

Бистер ядараңгай чоруктуң болгаш амыдыралдың чаагай чүүлдеринден ойталаарының суртаалын-даа, чүгле херегләэриниң чүдүлгезин, Горькийниң өткүт чугаалааны ышкаш, аңаа көпеек ооң дээринин хүнү болур думчуунун аксын бодаарларның психологиязын-даа хүлээп көрбейн турар бис. Материалдыг чаагай чорук биске кол сорулга эвес, а кижиниң бүгү талалыг хөгжүлдезин чедип алырынга үндезин болур. Ынчангаш чаагай чоруктуң өзүлдези кижилерниң иштики сагыш-сеткилиниң байлакшыыры-биле, амыдыралдың сорулгаларын болгаш ужур-утказын шын билири-биле үдеттинген турар ужурлуг.

Совет кижилерниң, оон иштинде аныяктарның билиниин болгаш чүвени билген турарының бедик деңнели кижизидилге ажылының арга-хевирлеринге негелделерин шыңгыызы-биле бедидип турар.

Маңаа сагыш човаашкын чок чорук болгаш ёзу барымдаалаар чорук шуут таарышпас. Бөдүүн шын чүүлдерни хөй чугаа-биле хөөреп, алгыйгаар, бодал чокка чамдык черлерде ам-даа катаптап турарының практиказын идеологтуг фронтунуң бүгү ажылдакчылары чок кылыр ужурлуг. Кижилер-биле бөдүүн, билдингир дыл-биле чугаалажырын, чугаа бүрүзүнге дириг бодалды болгаш сагыш-сеткилди киирип бижиирин дүрүм кылып алыр үе келген. Ол болза чаа кижини кижизидери ышкаш коммунизм тургузуушкунунуң ындыг чугула участогунда шынарның база ажыктыг чоруктуң база бир айтырыы болур.

Партия болгаш комсомол бистиң ниитилеливистиң аныяк хамаатыларын совет Ада-чурттуң шынчы оолдары болгаш кыстары, коммунизмниң херээ дээш быжыг туруштуг демиселчилер кылдыр кижизидип турар. Ол шынарлар хөй миллион кижилерниң улуг ажыл-херектеринде боттанып, Төрээн чурттуң күчүзүн болгаш улустуң чаагай чоруун көвүдедип турар.

Мырыңай чоокта чаа Уралга, Сибирьге болгаш Ыраккы Чөөн чүкке чорупчораш, ол эң-не байлак, ынчалза-даа аажок кадыг-берге черлерде кандыг кайгамчык кижилерниң ажылдап турарын, мында кандыг кайгамчыктыг аныяктарның барын мен улуг сеткил ханыышкыны-биле база катап көрүп бүзүредим. Ол аныяктар боттарының чүректериниң чылыы-биле ол черлерниң агаар-бойдузун чылыдып турар деп чугаалап болур. **(Диңмиттиг, үргүлчүлелдиг адыш часкаашкыны).**

Байкал-Амур магистралының аныяк тудугжуларының билүү-биле станцияларның бирээзинге болгаш Амурда-Комсомольск хоорайның аныяктары-биле ужуражыышкыннар онза уттундурбас артып калган. Ол болза кайгамчык оолдар болгаш кыстар болган. Бодунуң ажылының дугайын, бодунуң амыдыралының дугайын олар ээ ёзу-биле, ажыл-херекти эки билири-биле, оон-биле кады улуг кедүрлүүшкүн-биле чугаалааннар. Оларның бодалдары келир үеже угланган болган. Оларны дыңнап турумда «Үе болгаш делгемнерни чагырып аар черивистиң ээлери — чалыылар бис» деп суралгыг ырның одуруглары сагышка кирип келди. **(Үргүлчүлелдиг адыш часкаашкыны).**

Совет кижилерниң кайгамчык шынарлары бистиң алдарлыг Чепсектиг Күштеривистиң дайынчыларында база илереттинген. Мында аныяктар ёзулуг дадыгышкынны эртип турар. Мында аныяктар организастыг, чурумнуг чорукту чүгле шиңгээдип ап турар эвес, харын бедик медерелдиг чорукту, амы-тынын харамнанмас чорукту, харын ёзулуг маадырлыг чорукту көргүзүп турар. **(Адыш часкаашкыны).**

Чөөн чүкче бодумнуң чораанымның үезинде мен бистиң кызыгаарларывысты канчаар камгалап турары-биле болгаш мында бодунуң чиик эвес албаның эрттирип турарлар-биле — бистиң Армиявыстың, бистиң Шериг-Далай Флодувустуң, бистиң кызыгаар шериглеривистиң алдарлыг дайынчылары-биле таныжып алган мен. Чаңгыс чүүл чугаалаайн, эштер: хенертен боор болур кандыг-даа чүүлдерден Төрээн чурттуң кызыгаарлары ынаныштыы-биле камгалаттынган, ону камгалаарының херээ дуржулгалыг, шынчы холдарда туруп турар. Совет чурттуң тайбыңын болгаш чаагай чорууп камгалап турар оон аныяк кижилеринде бодунуң бедик хүлээлгезин алдарлыы-биле күүседиринге эргежок чугула бүгү-ле чүүлдер бар. **(Үргүлчүлелдиг адыш часкаашкыны).**

Эштер! Улустарның акы-дуңмалышкы өг-бүлезинге өзээн, марксизм-ленинизмниң идеяларынга кижизиттинген совет кижилер бодунуң алыс бүдүжү-биле интернационалистер болур. Интернационалисчи чаңчылдар бөгүн оларның ажыл-херектеринде кажангызындан-даа артык калбаа-биле, хөй талалыы-биле боттанган. Өске хөй чүүлдерде ышкаш, аныяктар мында база мурнуку одуругда туруп турар.

Амгы үеде Ленинчи комсомолдуң төлээлекчилери делегейниң чүс ажыг күрүнелеринде ажылдап турар. Европаның социалистиг чурттарында, ыраккы Кубада, Сахараның изиг элезиннеринде, Мурнуу-Чөөн Азияның арга-арыгларында, Индияда, араб Чөөн чүкте, планетаның эң-не янзы-бүрү районнарында бистиң чуртувустуң хөй муң оолдары болгаш кыстары бодунуң кадыр чаагай ээлчээн эрттирип, заводтарны болгаш электростанцияларны тудуп, бойдустуң байлактарын ажыдарынга дузалап, аарыг кижилерни эмнеп, уругларны өөредип турарлар. Хөй таварылгаларда оларның күш-ажылы — ол болза ёзулуг, ыт-шимээн болгаш хөөредиг чок, ак сеткилдиг, кызымаккай маадырлыг чорук болур. Ол болза тайбың болгаш деңшилге дээш улустарның акы-дуңмалышкы чоруу болгаш найыралы дээш маадырлыг чорук болур. Ол болза бистиң Төрээн чуртувустуң ат-алдарын улам улуг-биле кедүрүп турар, бистиң социалистиг тургузуувустуң дугайында шынны, совет кижилерниң коммунистиг моралының болгаш идеалдарының дугайында шынны билип алырынга дузалап турар маадырлыг чорук болур.

Бистиң улузувустуң төлептиг ол төлээлекчилеринге чүректиң ханызындан четтирдивис деп чугаалаалыңар, эштер. Олар бистиң партиявыстың, Совет күрүнениң тайбыңга ынакшылдыг ленинчи политиказын амыдыралга боттандырып чорударынга дузалап, Владимир Ильич Лениниң бедик-биле үнелеп чораан ындыг интернационализмниң хүн бүрүде боттандырып турарлар.

Пролетаржы, социалистиг интернационализм — ол болза бистиң улуг күжүвүс болур. Ол болза бистиң үзелдеривистиң болгаш бистиң чүректеривистиң кывышкынының түңнели-дир. Ол болза бистиң тугувус-тур. Аңаа кезээде шынчы болуңар, эргим өңнүктер! **(Үргүлчүлелдиг адыш часкаашкыны).**

III.

Эштер! Силерниң адаларыңар чалыы назынында Ада-чурттуң Улуг дайынының фронтучу оруктары-биле солдат шинельдерлиг эрткен болгай. Ол болза «Алдар дээш эвес, черге амыдырал дээш ёзулуг тулчуушкун» болган. Он-он чылдар эрткен. Бөгүн чурттуң чурттакчы чонунуң чартыындан хөйү чүгле улуг кижилерниң чугааларындан, номнардан болгаш кинофильмнерден дайын деп чүл дээрзин, оон аар-бергелерин болгаш хилинчектээшкинин билип ап турар. Ынчалза-даа амгы үеде өске байдалдарда черге амыдырал дээш тулчуушкун уламчылавышаан. Быжыг туруштуг тайбыңны хандырары болза бистиң даштыкы политиказының, тайбың кожа-хелбээ догуннаашкын, делегейниң дүшкүүрлүг чоруунуң чавырлыышкыны ышкаш оон ындыг эң чугула принциптериниң сорулгазы болур.

Бөгүн чавырлыышкын болза теория, лозуң, чаагай күзээшкин эвес-тир. Аңаа эвээш эвес эки, тодаргай болгаш билдингир херектер онаажыр. Европада чавырлыышкын күрүнелерниң бот-боттарының аразында харылзааларының үндезини болуп, оларның амыдыралының янзы-бүрү талаларын хаара туткан. Бүгү-ле дүрген өскерлип турар чүүлдер турбуже, совет-америк харылзаалар ам чаа, тайбыңның херээнге улам-на таарымчалыг кылдыр көстүп турар. Чавырлыышкын оруун бистиң берге үевисте кара чаңгыс сарыылдыг орук кылдыр улустар хүлээп көрген болгаш ону деткип турарлар.

Бистиң хүннеривисте эң кол, эң-не соңгаарладып болбас чүүл болза дайын айыылын улам ыңай кошкадырын, боо-чепсектиң өзүлдезин соксадырын чедип алыры болур. Ону бүгү улустар билип, чазактарның хөй кезии хүлээп көрүп турар. Боо-чепсекти кызыгаарлаарынга, чепсегленишкинни дүжүреринге тураскааткан КНО-нуң Кол Ассамблеязының тускай сессиязының элээн каш неделя болгаш, төөгүде эң-не баштай ажыттынарының фактызы ол дугайын чугаалап турар. Бис сессияга чедиишкиннерни күзээр болгаш аңаа идепкейлиг-биле дузалаар бис.

Бис чепсегленишкинни бүгү-ниити болгаш шуут дүжүрери дээш туржуп турар бис. Ол айтырыг талазы-биле барык-ла чээрби чыл дургузунда чорупп келген чугаалажыышкыннар бистиң буруувус чокка ара соксаан.

Делегейниң чаа дайынының үнеринин, ядролуг чепсек-биле кижилерни массалыг узуткаарының айыылын эвээжедир чорук амгы байдалдарга тайбың дээш бистиң демиселивистиң кол угланыышкыны боор турар. Ол сорулга-биле Совет Эвилели элээн хөй улуг базымнарны кылып турар. Ындыг базымнарның бирээзи болза шаап халдаашкынның стратегтиг чепсектерин кызыгаарлаар дугайында Каттышкан Штаттар-биле чугаалажыышкыннар боор турар.

АКШ-тың күрүне секретары Вэнс чоокта чаа Москвага чораанын билир болгай силер. Ол президент Картерниң даалгазын ёзугаар чорупп чораан. Вэнс-биле чугула чугаалажыышкыннарны эрттирген бис. Оон түңнелинде стратегтиг чепсегленишкиннерни кызыгаарлаар талазы-биле дугуржулганың белеткелин элээн бурунгаарладыр арга бар апарган. Чамдык айтырыглар шиитпирлеттинмейн арткан. Америк таланың чамдык туруштары-биле бис канчап-даа чөпшээрешпес бис. Ынчалзажок ийи күрүнениң айыыл чок чоруунуң эрге-ажыктарын четтүү-биле барымдаалап көөр дугуржулганы ажылдап кылырын боттуг үндезинге доозар арга кайы-даа талада бар боор деп бодап тур мен. Ол чорук чепсекти эндере бүдүрерин элээн кызыгаарлаар болгаш ындыг болганда, тайбыңны быжыглаарынга идиг болур дээрзи чугаажок.

Ядролуг чепсекти шенээрин бүгү-ниити болгаш бүрүн хоруур дугайында дугуржулга чардынган турзун дээш Совет Эвилели дыка хөй чылдар иштинде демисежип келген. Амгы үеде бис шенелделерни бүгү талазы-биле (чер адаанга база) хоруур дугайында АКШ болгаш Англия-биле чугаалажыышкыннарны чорудуп турар бис. Ол чугаалажыышкыннарга сөөлгү үеде элээн бурунгаарлаашкын чедип алдынган дээрзин сеткил ханышкын-биле демдеглеп болур. Ук херектиң туюлунга четкен турарын болгаш ол талазы-биле чогуур керээге чоокку келир үеде ат салдынган турарын күзексээр ийик бис. Ол чорук тайбың болгаш кижилерниң айыыл чок чоруу дээш демиселге элээн чедиишкин болур.

Массалыг узуткаашкынның чаа, онза хоралыг чепсээ болур нейтронуг бомбаны тургузарын болдурбас дээш Совет Эвилели бистиң планетаның тайбыңынга ынакшылдыг өске-даа күштери-биле кады идепкейлиг хөделип турар. Ук айтырыгга бистиң туружувус көңгүс бөдүүн болгаш тодаргай, чүл дээрге амдызында чүвениң хөлү эртпээнде, ук чепсекти бүдүрериинден кайы-даа таланың ойталаарының дугайында чогуур күрүнелерниң дугуржулгазын чедип алырында боор турар. Кижи төрелгетен ук чепсектиң айыылындан кажан-кезээде чайлаан турзун.

Нейтронуг бомбаны бүдүреринге белен боор турар Каттышкан Штаттар бистиң саналывыс-биле амдызында чөпшээрешпээни хараадаңчыг. Ынчалза-даа нейтронуг чепсекти бүдүрер бе, бүдүрбес бе дээр дугайында кандыг шиитпирни хүлээп алырын соңгаарлатканының дугайын чоокта чаа президент Картер медеглээн болгай. Ол чорук ук айтырыгны күш чок болдурбайн турар, ол чорук эки-ле дээрге чартык хемчег боор турар. Ындыг болзажок президентиниң ол медеглелин барымдаалааш, бис бир эвес Каттышкан Штаттар нейтронуг бомбаны бүдүрүп эгелевес болза, ону база-ла бүдүрбес бис деп чугаалап болур мен. Моон соңгаарты бүгү чүүлдер Вашингтондан хамааржыр апаар...

Ядролуг дайынның айыылын эвээжедиринче угланган бодунуң принципиалдыг шугумун ёзугаар Совет Эвилели Латин Америкага ядролуг чепсекти хоруур дугайында улустар аразының керээзинге база чогуур хевир-биле каттыжар деп шиитпирлээн. Ынчангаш бис, ядролуг чепсектиг өске-даа күрүнелер ышкаш, Латин Америка чурттарының ядролуг чепсектиг болу бээринге идиг бербес, ол ышкаш ук керээниң киржикчилери күрүнелерге хамаарыштыр ындыг чепсекти ажыглавас деп хүлээлгени ап турар мындыг бис.

Ынчангаш тайбыңга ажыктыг ажыл үргүлчүлевишаан болгаш бистиң Төрээн чуртувус ол талазы-биле чаа-чаа күженишкиннерни кылып турар мындыг чүве, эштер. **(Үргүлчүлелдиг адыш часкаашкыны).**

Удавас ГФР-же мээң аян-чоруум чүгле бистиң ийи чурттуң аразынга моон соңгаар-даа бот-боттарынга ажыктыг калбак кады ажылдажылганың перспективаларын тодарадырынга дузалыг болзун дээш эвес (ол чорук база чугула), харын чавырлыышкынны болгаш бүгү-ниитиниң тайбыңын, ылаңгыя Европага быжыглаарының херээнге бараан болзун дээш оралдажыр апаар бис.

Чавырлыышкынның болгаш чепсегленишкинни дүжүрериниң НАТО чурттарында удурланыкчылары, ол бүгү политиксирек генералдар болгаш дайынзырак политиктер сөөлгү үеде хоралыг пропагандисчи хоп-нүгүлдү кедүрген болгаш уламчылап турарлар, чүл дээрге Варшава керээзиниң күрүнелери Европада НАТО блогундан шериг талазы-биле айыылдыг артык күштүг, Совет Эвилели Европада агрессчи чүткүлдерлиг боор турар сут-суг дээн чижектиг өске-даа нүгүлдерни олар тарадып турар. Ол бүгү чугаалар дээрге хей чүве-дир дээрзи чугаажок, ынчалза-даа хей боорда аңаа хей эвес, онза хоралыг чүве-дир, чүге дээрге ол чүүлдер ёзулуг айыылдыг болгаш ёзулуг агрессчи хөделиишкиннерни агартып, чажырарынга, боо-чепсекти эндере бүдүрериниң чаа деңнелин чедип алырынга, шериг күштерин улгаттырарынга, улустар аразынга коргуушкунуң, каразыышкынның болгаш өжээнниг чоруктуң байдалын тургузарынга идиг боор турар.

Европага моон соңгаар кажан-даа дайын өөскүвес болурун, ону кажан-кезээде быжыг тайбыңның болгаш тайбың кады ажылдажылганың диви болдурарын Совет Эвилелинден артык кым-даа күзевейн турар. Совет Эвилели делегейниң ийиги дайынынга кымдан-даа артык качыгдап, когараан болгай. Ынчаарга тайбың херээн быжыглаарынга бистиң чуртувустан артык хөй чүве кылган чаңгыс-даа чурт чок боор. **(Диңмиттиг адыш часкаашкыны).**

Барыын болгаш Чөөн чүктүң шериг күштериниң деңнелин Европага дыка кудулаадыр, ол кудулаашкынны таларның кайы-бирээзиниң айыыл чок чоруунга хоралыг болдурбас дээш Венага чугаалажыышкыннарны бис элээн каш чылдар дургузунда чорудуп келген бис, ынчалза-даа аңаа харыы кылдыр Барыын чүк мында күштериниң деңнигүүрүн бодунга ажыктыг кылдыр өскертирин оралдажып турар боордан башка, өске чүве кылбайн турар. Чоокта чаа Барыын чүк чурттары мүн-не чүтээр чаартынган янзылыг саналдарны киирген. Ук саналдарда чаңгыс талалаар чоруктуң изи тодаргай артып-даа калган болза, социалистиг күрүнелерниң чамдык саналдарын барымдаалаан чүүлдер база мүн-не бар боор турар. Ындыг болганда, моон соңгаар-даа ажылдаар апаар бис. Кайы-даа талага ажыктыг шиитпирлерни дилеп тывар дээш, дайын онза айыылдыг черлерге ол айыылды кошкадыр дээш бистен хамааржыр бүгү чүүлдерни кылырынга белен бис. **(Адыш часкаашкыны).**

Совет Эвилелинде Барыын чүкке удур кандыг-даа агрессчи бодалдар чок болгаш Европада кандыг-даа «шаап халдакчы күштерни» чыгбайн турар, харын-даа дүшкүүрлүг чорукту кошкадыр болгаш дугуржулганы чедип алырынга идиг болур дээш бүгү чүүлдерни кылып келген болгаш кылып-даа турар дээрзин бүгүде билир ужурлуг. НАТО чурттарынга бодаарга, бис Төп Европада чепсектиг күштеривисти өстүрүп, улгаттырбаавывыстан бээр хөй үе эрткен, ынчаарга оларны моон соңгаар-даа өстүрбес бис, — ол дугайын маңаа онзалап демдеглеп каайн, — оларга моон соңгаар-даа чаңгыс-даа солдат, чаңгыс-даа танк немеп, күштелдирбес бис.

Ынчангаш ол эки үлегерни өттүнүп эдереринче Барыын чүк чурттарын база кыйгырып тур бис.

Совет Эвилелиниң даштыкы политиказының ужур-утказын болгаш сорулгазын хажыдар бодааш, империалистиг пропаганда чавырлыышкынга, тайбың кожа-хелбээ догуннаашкынга хамаарышкан бистиң чурттуң угланыышкыны-биле колониалдыг дарлалдан хосталган күрүнелерге хамаарыштыр бистиң харылзааларывыстың аразында кандыг-бир чөрүлдээ бар деп бадыткап турар. Совет Эвилели болгаш өске-даа социалистиг чурттар аныяк күрүнелерниң ажыл-херектерин холгаарлап турар деп нүгүлдеп турар. «Эжелеп алышкынның» болгаш «дүшкүүрлүг чоруктуң политиказын» чорудуп турар деп буруудадыр чоруктар бар. Ол бүгү чүүлдер дээрге шупту кара нүгүл-дүр, мында шынга дүгжүр бичии-даа чүве чок.

Бис ол чурттар-биле бүрүн деңн эргениң үндезининге найыралдыг кады ажылдажылганы хөгжүдерин күзеп турар бис. Бис оларның хамаарышпас чоруун, тайбың болгаш социал деңшилгениң оруу-биле хөгжүүрүн деткип турар бис. Оларның — ол ышкаш өске-даа бүгү күрүнелерниң — бүрүн эргезин хүндүлээри, иштики херектеринче холгаарлавазы, кызыгаарларга дээп болбазы дээш ССРЭ хажык чок туржуп турар. **(Адыш часкаашкыны).**

А империалистиг күрүнелер болза ындыг эвес: олар хосталган хамаарышпас күрүнелерниң херектеринге ажыы-биле ийикпе, азы бүдүү-даа киржип, доктаамал холгаарлап турар. Чүге дээрге олар ук күрүнелерниң деңшилгелиг хөгжүлдезинге шаптык кадар дээш ындыг. Империалистиг күрүнелер боттарының монополияларының алыксакчыскек эрге-ажыктарын ийикпе, азы боттарының шериг стратегтериниң планнарын боттандырар дээш аныяк күрүнелерниң бүрүн эргелерин дора көрүп турарлар.

Ындыг холгаарлаашкын улустарның эргелерин күш-биле казыыр болгаш шуут тооп көрбес чорукка чедирер. Ындыг чорукту, чижээ, Чилиде ышкаш, ол-бо күрүнелерниң иштики амыдыралындан көрүп болур, чок болза ол илдең-не даштыкы агрессия хевирлиг илерээп турар, ооң чижээн израиль чагырыкчыларның кара туразында үүлгедиглеринден көрүп болур.

Аныяк күрүнелерниң чаңгыс эви болгаш эп-сеткил каттыштырылгазы быжыг болган тудум, олар боттарының чөптүг херээнге деткимчени ап болур социалистиг делегейниң чурттары-биле найыралы эки болган тудум, ол күрүнелерниң улустары боттарының хамаарышпас чоруун, амыдыралчы эрге-ажыктарын чедиишкинниг камгалап шыдаар дээрзин фактылар чугаалап турар. **(Адыш часкаашкыны).**

Ол дугайын бадыткаар чижектерни дораан тып ап болур. Чүл дээрге Анголада улусчу эрге-чагырганы дужур октаарын, революстуг Эфиопияны чарарын оралдашкан империализмниң болгаш ооң чалчаларының күженишкиннерин чогум-на харын деңшилгелиг күштерниң эп-сеткил каттыштырылгазының ачызында узуткаар аргалыг болган.

Тайбың, бот-бодунуң иштики херектеринче холгаарлашпазы, хамаарышпас чорукту болгаш девискээр аайы-биле бүрүн-бүдүн турарын хүндүлээри, деңэрге, бот-бодунга ажыктыг кады ажылдажылга — бо бүгү чүүлдер болза чавырлыдырыышкынның болгаш быжыг тайбыңның эргежок чугула болгаш эң-не чугула элементилери боор турар. Бистиң Европада политиказывыс ындыг, ол политика Африкада-даа, Азияда-даа, Латин Америкада-даа, делегейниң бүгү кезектеринде-даа ындыг. Хоп-нүгүлдер болгаш кыжаныышкыннар дузазы-биле бо угланыышкындан Совет Эвилелин чайладыптар деп бодап турар кижилер бар болза, ол ханы частырыг болур ийик. **(Адыш часкаашкыны).**

Эштер! Делегейде байдалды анализтеп тура, **улуг шериг күчүлүг күрүнелерниң чепсегленишкиннериниң болгаш чепсектиг күштериниң сан болгаш шынар талазы-биле улам ыңайгы өзүлдезин долузу-биле соксадыр дугайында** бодаар үе келген, оон-биле оларны чоорту кызырарынга байдалды тургузар үе келген деп быжыг бүзүрелге чедип кээр бис. Тодаргай кызыгаарлыг үениң иштинде дараазында хемчеглерни боттандырарының программазын чугаалажып көөрүнче кыйгырып турар бис:

— ядролуг чепсектиң бүгү хевирлерин бүдүрерин соксадыры;

— массалыг узуткаашкын чепсээниң бүгү хевирлерин бүдүрерин соксадыры болгаш хорууру;

— үрелиишкини улуг күштүг аңаа чепсектерниң чаа хевирлерин тургузарын соксадыры;

— Айыыл чок чорук Чөвүлелиниң доктаамал кежигүннери күрүнелерниң, а ол ышкаш оларның-биле шериг дугуржулгаларлыг чурттарның армияларын калбартырындан болгаш аңаа чепсектерин көвүдедиринден ойталаары.

Ийет, ындыг чүүлдер дугайында дугуржуп алыры — белен эвес херек. Дугуржулганы кандыг-бир кезектен, чижээ, бистиң саналдаанывыста ышкаш, ядролуг чепсекти бүдүрерин соксадырындан эгелээри чогумчалыг болгу дег. А кол-ла чүве — бо базымнарны боттандырары амгы үеде күрүнелер аразында тургустуна берген күштер деңзигүүрүн үревези-биле бүгү сорулганың чиигеп турары болур. Кым-даа хомудал чок артар ийик.

Боттарының хуу-салымы дээш улустарның айыылзыныышкынын болдуруп турар ядролуг чепсекти ажыглаарының айыылы делегейде ам-даа бар деп чүвени уттуп болбас бис, уттур эргевис-даа чок. Ону чайладырынга ядролуг бүгү күрүнелерниң кады кылыр күженишкини херек деп чүве билдингир. Күрүне бүрүзү бодунуң үлүүн киирер ужурлуг-даа, хүлээлгелиг-даа. Совет Эвилели бодунуң талазындан шиитпирлиг-биле медеглеп тур: бис ядролуг чепсекти ажыглаарынга удур бис; чүгле онза байдалдар, бистиң чуртувуска азы ооң эвилелчилеринге удур ядролуг өске күрүнениң талазындан агрессия бодун камгаланырының бо сөөлгү аргазын ажыглаарынче бисти албадап болур. Совет Эвилели ядролуг дайынның үнерин болдурбас дээш, улустар баштайгы-даа, соңгайгы-даа атомнуг согуушкуннарга таварышпазын дээш бүгү-ле чүүлдерни кылыр болгаш кылыр-даа. Бо дээрге бистиң быжыг туружувус, бис аңаа дүүштүр хөделир-даа бис. **(Үргүлчүлелдиг адыш часкаашкыны).**

Бистиң Черивисти камнаары, ону ядролуг өрттүң чалбыыжы үрегдевээн, байлак болгаш чараш хевээр кылдыр аныяк салгалга дамчыдып бээри — бистиң бүзүрелививс-биле алырга, кижи төрелгетенниң угаан-бодалын угландырар чүүл ол боор турар. Совет Эвилели тайбыңны камгалаарынга болгаш быжыглаарынга бодундан хамааржыр бүгү-ле чүүлдерни кылып турар. Ынчангаш силерниң келир үеңер — тайбың бомбурзекке хостуг күш-ажылдың аас-кежии деп чүвеге бүзүреп турар бис, эргим аныяк өңнүктер.

* * *

Эштер! Силерниң съездиңер кайгамчыктыг хүннүң бүдүүзүнде чыылган-дыр: бо күзүн Бүгү-эвилелдиң Аныяктарның Ленинчи Коммунистиг Эвилелиниң 60 чыл ою болур болгай. Бо юбилейни чурт төлептиг-биле демдеглээр апаар. Бодуңарның байырлалыңарга чаа күш-ажылчы улуг тиилелгелер-биле ужуражырыңарны күзеп тур бис.

Комсомолдуң назы-хары шуут чедишкен. Ынчалза-даа ооң сагыш-сеткили кезээде аныяк. Ленинчи комсомол — партияның дайынчы дузалакчызы болгаш идегелдиг курлавыры. Бодуңарның эвилелиңерниң бүгү ажыл-чорудулгазынга кайгамчык улуг, шылгаттынган дуржулганы партиядан ап турар силер. Ол ындыг болур-даа. Партияның болгаш комсомолдуң сорулгазы чаңгыс — коммунизм, оруу база чаңгыс — бо дээрге Ленинниң оруу, чонунга бараан болуруунуң оруу. **(Диңмиттиг, үргүлчүлелдиг адыш часкаашкыны).**

Силерниң адаларыңарның, адаларыңарның адаларының эгелээни улуг херекти долу тиилелгеге чедирер ужурлуг силер. Оларның төлептиг салгакчылары болуңар, коммунизмниң тугун бедик тудуңар! **(Диңмиттиг адыш часкаашкыны).**

Совет аныяктарның мурнакчы отряды — Ленинчи комсомолга алдар! Бистиң чуртувустуң аныяк салгакчыларынга алдар! **(Диңмиттиг адыш часкаашкыны. Шупту туруп келген. Залга турганнар: «Ленин!, Партия!, Комсомол!» деп кыйгырыг салып турган).**

Ленинниң партиязы — Совет Эвилелиниң Коммунистиг партиязы делгерезин! **(Диңмиттиг адыш часкаашкыны. «СЭКП-ге алдар!», «Ура!» деп сөстер дыңналып турган).**

Коммунизмниң тургузукчузу — совет улус делгерезин! **(Диңмиттиг, үргүлчүлелдиг адыш часкаашкыны. Үзүлбес йөрээлдер дыңналып турган. Съездиниң киржикчилери Совет Эвилелиниң Коммунистиг партиязынга, СЭКП ТК-ның Ленинчи Политбюрозунга, Ленинчи комсомолга алдар болдурган йөрээлдерни салып турган. «Ленин бистиң-биле кады!» деп сөстер дыңналып турган).**

ВЛКСМ Төп Комитединиң отчёду

ВЛКСМ ТК-ның бирги секретары Б. Н. ПАСТУХОВТУҢ илеткели

Коммунизмниң маңнай бажынче орукту кижи төрелгетенниң төөгүзүнде бир-ле дугаарында салып турар чуртка өөренип, ажылдап, чурттаарының чүге-даа деңнешпес аас-кежии Советтер чуртунуң аныяк салгакчыларынга таварышкан деп, Б. Н. Пастухов чугаалаан. Совет улустуң бүгү тиилелгелериниң сорук киирикчизи болгаш организакчызы — Ленинниң улуг партиязы од төөгүлүг көдүрлүүшкүнче бисти баштап бар чоруур.

Ленинчи партия өзүп олурар салгакчыларны кижизидер дугайында могаг-шылаг чок сагыш салып, демиселдиң үнелеп четпес дуржулгазын, революстуг, дайынчы болгаш күш-ажылчы чаңчылдарны комсомолга, аныяктарга дамчыдып берип, коммунизм тургузарынга аныяк оолдар, кыстарны өөредип турар. Партия комсомолдуң, совет аныяктарның мурнунга тодаргай эчис болгаш боттуг сорулгаларны үргүлчү салып турар.

СЭКП ТК-ның Чиңгине секретары, ССРЭ-ниң Дээди Совединиң Президиумунуң Даргазы эш Леонид Ильич Брежневтиң мырыңай чаа маңаа, бистиң съездивиске кылганы чайынналчак, бодунуң утказының болгаш түңнелдериниң талазы-биле эң ханы болгаш онза чугула чугаазы чаңгыланып, аныяк-өскенниң сонуургап турар айтырыгларын болгаш чүткүлдерин тодарадып, уттундурбас солун бооп, оларны байлакшытты! Ада өзүнүң чылыг сөстери-биле, аныяктар дугайында ленинчи сагыш салышкын-биле сиңниккен ол чугаа амгы болгаш келир-даа үениң дугайында дыка-ла хөй бодалдарны тывылдырды! Ол чугаа сагыш-сеткилдиң дыкала күштүг чүүлдүгзүнүүшкүнүн болдуруп, ам-даа эки, ам-даа үре-түңнелдиг ажылдаар күзелди хайныктырды! Бистиң кижи бүрүзү боттарывыстың чурттап турар үевистиң ужур-дузалыын база катап тода көрүп, партияның, чурттуң мурнунга бистиң харысалгавыс кайы хире улуг дээрзин база катап медереп билип, ынак Төрээн чурттуң аас-кежииниң болгаш чечектелиишкининиң эрге-ажыы дээш кайы хире хөйнү кылып шыдаар болгаш кылырдаа ужурлуг бис деп чүвени көрдүвүс.

Леонид Ильич Брежневтиң чугаазы, бистиң съездиге СЭКП ТК-ның байыры —Ленинчи комсомолдуң, комсомолчу бүрүзүнүң ажыл-чорудулгазының программазы-дыр. Ынчангаш Ленинчи комсомолдуң, бүгү совет аныяктарның өмүнээзинден бистиң съездиниң делегаттары бүгү комсомолчу салгалдарның: «Партия-биле кады, партияның удуртулгазы-биле — күш-ажыл болгаш маадырлыг чорукче!» деп кыйгырыын бөгүн даңгырак кылдыр чугаалап турар.

ВЛКСМ-ниң XVII съездизиниң соонда бистер дөрт чылды чурттап эрттирдивис. Ол дээрге чурттуң, партияның, комсомолдуң амыдыралынга улуг болуушкуннар-биле долдунган, чайынналчак, уттундурбас чылдар-дыр. Бистиң Төрээн чурттуң экономиктиг болгаш камгаланыр күчү-шыдалын, совет кижилерниң чаагай чоруун улам көдүрериниң перспективаларын, тайбың болгаш чурттар аразынга кады ажылдажылга дээш, улустарның хосталгазы болгаш хамаарышпас чоруу дээш демиселдиң калбак программазын тодараткан СЭКП-ниң XXV съездизи революстуг чыл демдеглелинге моңгези-биле кирер. Партияның ол съездизи уругларның болгаш аныяктарның коммунистиг кижизидилгезиниң, ВЛКСМ-ниң ажыл-чорудулгазының айтырыгларынче онза кичээңгей салган. Ооң төөгүлүг шиитпирлери ленинчи комсомолдуң дайынчы тугу апарган.

Октябрьның социалистиг Улуг революциязының 60 чылын байырлаан чорук бистиң чурттуң төөгүзүнге, бистиң кижи бүрүзүнүң сеткил-сагыжынга болгаш чүректеринге уттундурбазы-биле артар.

Бистиң улус, бурунгаар депшилгелиг кижи төрелгетен ССРЭ-ниң чаа Конституциязын хосталган күш-ажылдың алган-йөрээген гимни, коммунизм тургузуушкунунуң үезиниң манифези деп адаан.

Совет Эвилелиниң Коммунистиг партиязының, ооң Төп Комитединиң, улуг ленинчи херектиң могаг чок уламчылакчызы СЭКП ТК-ның Чиңгине секретары, ССРЭ-ниң Дээди Совединиң Президиумунуң Даргазы эш Л. И. Брежневтиң хөй талалыг, эчис сорулгаже чүткүлдүг ажыл-чорудулгазының үре-түңнелдерин көргүзүп турар чаа-чаа херечи-барымдааларны бистиң амыдыралывыстың хүн бүрүзү көргүзүп турар.

Партияның болгаш күрүнениң шылгараңгай ажылдакчызы, бистиң Төрээн чурттуң Коммунистиг партияның шынчы оглу Леонид Ильич Брежневтиң амыдыралы болгаш ажыл-чорудулгазы комсомолчуларга, бүгү аныяк оолдар болгаш кыстарга идеа талазы-биле бүзүреддиг, принципиалдыг, большевикчи чүткүлдүг чоруктуң, эрес-маадырлыг чаагай сагыш-сеткилдиг, чылыг болгаш бөдүүн болурунуң үлегер-чижээ боор турар. Бо бүгү чүүлдер аңаа улуг ынакшылды болгаш хүндүткелди берип турар. Совет кижилер, бүгү чурттарның ажылчы чоннары Совет күрүнениң, тайбың күштериниң чедиишкиннерин, чырыткылыг келир үеге боттарының идегелин Леонид Ильичиниң ады-биле холбаштыр көрүп турарлар.

Коммунистер, оларның амыдыралы болгаш демисели-даа база оларның революцияның идеалдарынга бердинишкинни-даа аныяк оолдар болгаш кыстарга сорук киирикчи үлегер боор турган болгаш ындыг болур-даа. Кажан-кезээде, бүгү талазы-биле партияны эдереринден бедик алдар-ат болгаш албан-хүлээлге-даа Ленинчи комсомолда чок.

Ленинчи комсомолдуң, бүгү совет аныяктарның өмүнээзинден бистерниң, съезд делегаттарының чугаалаарывыс болза: бистиң төрээн Коммунистиг партиявыстың политиказын, эш Л. И. Брежневке баштаткан СЭКП-ниң ленинчи Төп Комитединиң, ТК-ның Политбюрозунуң ажыл-чорудулгазын изиг-биле бүрүн болгаш чаңгыс эп-сеткил-биле чүүлдүгзүнүп, деткип тур бис.

Бистер Ленинниң партиязынга, ооң Төп Комитединге, аныяктарның сагыш-човаңгыр болгаш шылгараңгай угаанның дагдыныкчызы Леонид Ильич Брежневке өзүп олурар салгакчылар дугайында ада сагыш салышкынны дээш оолдар, кыстар, бистер, чүректиң хаңызындан өөрүп четтирип тур бис.

Бистиң съездивис чугула болуушкунунуң бүдүүзүнде эртип турар-дыр деп, илеткелчи уламчылаан: октябрь айда бистер ВЛКСМ-ниң 60 чылын демдеглээр бис. СЭКП-ның, Совет күрүнениң кичээңгейиниң болгаш сагыш салышкынының ачызында ленинчи комсомол идея болгаш организас талазы-биле быжыккан, коммунистиг тургузуушкунунуң кол-кол чээлеринге ооң ролю бедээн. Партияның идегелдиг дузалакчызы, ооң дайынчы курлавыры болур комсомолдуң ролюн СЭКП-ниң XXV съездизи демдеглээш, ооң ажыл-херекчи чоруктарын бедии-биле үнелээн.

Бистиң чоргаарланыышкынывыс дүрүм ёзугаар чедип алдынган. Ынчалза-даа бистер чайгылыш чок революсчу чаңчылдарны ёзугаар ындыг чаалап алышкынны моон соңгаар-даа улам бурунгаар чоруурунга үндезип кылдыр көөр ужурлуг бис.

Совет кижилерни коммунистиг мээ-медерелдиг болурунга, коммунизм тургузарынга белен, күзел-сорук болгаш ону тургузуп билир кылдыр кижизидери — идей-кижизидилгениң ажылдың эң чугула сорулгазы болурун СЭКП-ниң XXV съездизинге демдеглээн. Аныяктарны коммунизмниң ёзузунга кижизидерин улам сайзыраңгайжыдарынга, аныяк кижи бүрүзүн бедик идейлиг, политика талазы-биле культурлуг, патриот-интернационалчы шынарларлыг, идейкейлиг амыдыралчы турушуг чоруктарга чаңчыгарынга бо талазы-биле чедип алдынган чүүлдер быжыг үндезинни салып турар.

Партияның политиказын боттандырып чорудары дээш медерелдиг демиселчи болуру — революстуг теорияның бүгү идейлиг байлакшылын шиңгээдип алыры, хүн бүрүнүң практиктиг амыдыралынга ону удуртулга болдуруп билири-дир. Ол чүл дээрге, ниитилел амыдыралының болуушкуннарын аңгы талазы-биле көөрүн ажылдап кылыры-дыр. Совет аныяктарны марксичи-ленинчи үзел-бодалга хевирлээри — революстуг херектиң үзүк чок холбаалыының шиитпирлиг факторларының бирээзи болур.

ССРЭ-ниң чаа Конституциязының төлевилелин чугаалажып база өөренип көөрү аныяктарның политиктиг каңналышкынының кайгамчыктыг школазы болган. Чүгле ооң төлевилелин чугаалажып көөрүнге 46 миллион аныяк оолдар болгаш кыстар киришкен. Хуралдарга 5 миллион ажыг кижи чүве чугаалап, изиг сонуургалын илередип, тодаргай саналдарны киирген.

Аныяк совет кижи бүрүзүнүң хүлээлгези — ССРЭ-ниң Үндезин Хоойлузунуң, эвилелдешкен республикаларның конституцияларының идея талазы-биле канчаар-даа аажок улуг байлакшылын өөренири, ССРЭ хамаатызының эргелерин болгаш хүлээлгелерин чарылбас холбаалыг көөрү боор турар.

Ооң соонда школаларга, профтехучилищелерге, дээди өөредилге черлеринге болгаш техникумнарга ниитилел дугайында билиглерни өөрениринниң айтырыгларынга доктаагаш, Б. Н. Пастухов, комсомолдуң политиктиг болгаш экономиктиг өөредилгезин сайзыраңгайжыдарының ужур-дузазын онзалап демдеглээн. Марксичи-ленинчи өөредилге системазының бөлгүмнеринде болгаш семинарларында 16,5 миллион ажыг аныяк ажыл-ишчилер өөренип турар. Эрткен чылдарда дыңнакчыларның шынар составы экижээн, оларның ниити билиг деңнели бедээн. Ортумак билиг чок дыңнакчылар саны үш катап эвээжээн, ол байдал улам улгадып турар. Теорияны өөренир чорук практиктиг сорулгаларны шиитпирлээри-биле тудуш холбаалыг боор турар.

Комсомол организацияларынга чылдың-на ленинчи кичээл эрттирер чаңчыл тургустунган, аңаа аныяк оолдар болгаш кыстар күш-ажылчы коллективтер мурнунда салдынган сорулгаларны ленинчи чагыглар-биле холбаштыр көөрүнге өөренип ап турарлар. Коммунистиг күш-ажылдың школалары улам хөгжээн.

Ооң-биле кады дыка хөй аныяк ажылчыннар, колхозчулар, специалистер боттарының билиглерин доктаамал бедитпейн турар. Бөлгүмнерни болгаш семинарларны четчелээрин ёзу барымдаалап көөр чорук ам-даа бар, аныяктарның тус-тус бөлүктериниң билиин, профессия аайы-биле сонуургалын болгаш негелделерин четпес барымдаалап көрүп турар. Чамдык бөлгүмнерде болгаш семинарларда кичээлдерниң идей-политиктиг деңнели оожум бедип турар. Ниитилел-политиктиг эртемнер талазы-биле өөредилгениң шынары куду болуп турар ПТУ-ларның, техникумнарның болгаш дээди өөредилге черлериниң саны ам-даа хөй.

I.

Лекция пропагандазының ажылының дугайы илеткелде хөй-биле кирген. Пропагандистерниң ажылынче, оларның идей-теоретиктиг билиин бедидеринче, мурнакчы дуржулганы нептередиринче бистер моон соңгаар-даа доктаамал кичээңгей салыр ужурлуг бис деп, илеткелчи демдеглээн.

Аныяк салгалдың идей-политиктиг кижизидилгезиниң бүгү звенолары—школалар, дээди өөредилге черлери, комсомолдуң политиктиг бөлгүмнери болгаш семинарлары, лекция пропагандазы, пропагандисчи болгаш масса-политиктиг ажылдың бүгү хевирлери болгаш чепсектери аныяктарга эртемниг үзел-бодалды хевирлеп тургузарынче чаңгыс аай угланышкынга турарын ниитилел хөгжүлдезиниң амгы байдалдары негеп турар. Теорияны өөрениринң практика-биле холбаарынга, бүзүрелдиг чорукту ажыл-херекке хыпан көөрүнге таарымчалыг байдалдарны ленинчи зачёттар берип турар. Ол дугайын Горький, Павлодар, Ярослав областарның комсомол организацияларының дуржулгазы бадыткап турар.

Аныяк оолдар болгаш кыстарның үзел-бодалы социализм болгаш капитализм делегейлериниң аразында чидиглениш турар идеологтуг демиселдиң байдалдарында хевирлеттинип тургустунуп турарын комсомол комитеттери бичии-даа уттуп болбас ужурлуг деп, ВЛКСМ ТК-ның бирги секретары улаштыр чугаалаан. Аныяктарның «оңнуктери бис» деп чажыртынып алгаш, буржуаз идеологтар оларның революсчу энтузиазмын, аңгы талазы-биле үзел-бодалын кошкадырын, аныяктарны улуг салгалга удур тургузарын оралдажып турар.

«Мен Совет Эвилелиниң хамаатызы мен» деп сөстү совет аныяк кижи бүрүзү улуг чоргаарал-биле чугаалап турар. Советтер чуртунуң аныяк салгалы кезээде төрээн партиязы-биле кады. Социалистиг Ада-чуртунуң ады дээш маадырлыг херектерге туржурунга кезээде белен!

Буржуаз идеологияга удур демисел шаап халдакчы болур ужурлуг. Ийи таланың кайызынга-даа хамаарышпас азы кандыг-бир чөпшээрежилге кылыштар чоруктар, сагыш амыр олурар болгаш чүнү-даа тоовас чоруктар маңаа турбас ужурлуг, чүге дээрге чугаа болза чүгле бистиң амгы хүнневистиң дугайында эвес, а кижи төрелгетенниң келир үезиниң дугайында боор турар. Ол келир үе, шынап-ла, аныяктарга хамаарыжыр ышкажыгай.

Совет патриотизмниң болгаш социалистиг интернационализмниң идеяларын бистиң аныяктарывыстың угаан-бодалынга сиңниктирери, бистиң Төрээн чуртувус дээш чоргааралга болгаш социалистиг чаалап алышкыннарны камгалаарынга кезээде белен чорукка кижизидери—комсомолдуң чугула сорулгаларының бирээзи боор келген болгаш болуп артар-даа. Бистиң Төрээн чуртувустуң бодунуң төөгүзү, партия болгаш чоннуң революсчу, дайынчы, күш-ажылчы чаагай чаңчылдары улуг кижизидикчи күш боор турар. Совет улустуң ыдыктыг тугу—Кремльде Тиилелге тугунуң болгаш алдарлыг крейсер «Аврораның» чанынга чурукка тырттырар эрге дээш калбарган социалистиг чарыштың «Бодум дээш база ол эш дээш» деп кыйгырыг-биле калбарган массалыг шимчээшкинниң база октябрь мурнунуң «Октябрьның 60 чылынга—60 шалыпчы неделя» деп күш-ажылчы көдүрлүүшкүнүнүң үезинде совет аныяктарның патриотчу үзелиниң чайгылыш чогу тодаргай илереттинген болгаш ажыл-херек-биле бадыткаттынган.

Дайынчы болгаш күш-ажылчы маадырлыг чоруктарның маршруду-биле 56 млн. ажыг оолдар, кыстар эрткен. Аныяк патриоттар 65 муң тураскаалдарны, мемориалдыг демдектерни тургускан. Совет улустуң алдарлыг чоруунуң эт-херекселдери 140 муң ажыг музейлерде, мемориалдыг комнаталарда, булуңнарда кадагалаттынып турар. Дайынның болгаш күш-ажылдың хоочуннарын болгаш инвалидтерин база дайынга өлген кижилерниң өг-бүлелерин комсомолчуларның болгаш пионерлерниң шефтеп турары Төрээн чуртка ёзулуг бердинген чоруктуң херечизи боор турар. «Бичии чер» деп сактыышкынында Леонид Ильич: «Тулчуушкуннар болгандаа бээр хөй чыл эрткен бо үеде безин бистер, хөй ажыл-херээвис-биле кады, дайынны эрткен кижилерниң дугайын доктаамал сактып чоруур хүлээлгелиг бис»—деп бижээн.

Тиилекчи совет улустуң массалыг маадырлыг чоруунуң дугайын эвилең-чаагай сеткил-биле бижээн Леонид Ильич Брежневтиң сактыышкыны—аныяк чүректерни ханызы-биле доюлдурган.

Партияның, комсомолдуң, күш-ажылдың болгаш дайынның эргим хоочуннары! Силерниң кыптыгышкыныңар дээш, Төрээн чуртка кызыгаар чок бердингениңер дээш, аныяктарга революсчу дуржулгаңарны харам чокка дамчыдып берип чорууруңар дээш Силерниң мурнуңарга мөгейип тур бис! Совет аныяктар дайынның болгаш күш-ажылдың маадырларындан кезээде үлегер ап, коммунизмниң хереэнге бердинген чорукту олардан өөренип алырлар.

Бүгү-эвилел походтарын моон соңгаар-даа уламчылап, аңаа бүгү аныяктарны кириштирип турган, ооң кижизидикчи салдарын бедидери болгаш улуг салгалдың кижилерниң маадырлыг чоруктарын уламчылаар дээш улуг харысалгалыг болуру чугула. Чылдың-на Октябрь байырлалының бүдүүзүнде революсчу алдар неделязын, а Тиилелге хүнүнүң бүдүүзүнде —тураскаажыдылга ээлчээн эрттирип турарын чаңчыл болдурза кандыгыл деп санал бар.

Аныяк салгалды партияның, совет улустуң болгаш ленинчи комсомолдуң алдарлыг чаңчылдарынга кижизидеринге улуг салдарны ВЛКСМ-ниң 60 чылынга белеткел улуг идигни берип турар.

ВЛКСМ-ниң дайынчы отряды—Армия болгаш Флоттуң комсомол организацияларының ажыл-чорудулгазының дугайын чугаалап тура, илеткелчи Совет Армияның дайынчылары, бүгү чон-биле бир дөмей, соруктуг чурттап турар деп онзалап демдеглээн. Олар дүжүт ажаап алышкынынга киржип, БАМ-ны тутчуп, бойдустуң айыыл-халазынга таварышкан районнарның чурттакчыларынга чүнү-даа мурнай дуза чедирип кээп турар. Олар шериг албанын эрттиргеш, ажылчыннар болгаш колхозчулар-биле кады ажылдап эгелээрлер азы шалыпчы тудугларже чоруп турарлар. Дайынчыларывыстың дугайында сагыш салыры, оларның дуржулгазын уругларның болгаш аныяктарның шериг-патриоттуг кижизидилгезинге ажыглаары—комсомол организацияларының хүлээлгези.

Армия болгаш Флоттуң комсомол организациялары аныяк дайынчыларны Төрээн чуртунга кызыгаар чок бердинген чорукка, совет патриотизмниң болгаш социалистиг интернационализмниң хереэнге, акы-дуңма чурттарның армиялары-биле кады ажылдажылгага болгаш империалисчи агрессорларны болгаш оларның өөэржикчилерин көөр хөөн чок чорукка кижизидер хүлээлгелиг.

Бистиң аныяктарывыс социалистиг кады ажылдажылга чурттарының улустары болгаш аныяктары-биле кады чаңгыс одуругда чоруп орар. ВЛКСМ пролетарлыг интернационализмниң тугун бедик-биле тудуп, империализмге, фашизмге, колониализмге удур, демократия болгаш социал депшилге дээш демисежип турар бүгү аныяк демиселчилерге холун сунуп турар. Өске чурттарның улустары болгаш аныяктары-биле найыралды болгаш кады ажылдажылганы хөгжүдеринге идепкейлиг дузалаары, делегейге быжыг тайбыңны бодарадыры— ССРЭ-ниң аныяк хамаатызы бүрүзүнүң интернационалчы хүлээлгези болур.

Совет улус партияның шиитпирлерин амыдыралга күүсеттипшаан, коммунизмниң материал-техниктиг базазын тургузар талазы-биле ленинчи угланышкынны чайгылыш чок боттандырып турар. Боттарының улуг эштери-биле кады аныяктар ажыл-агыйның бүгү адырларында чедиишкинниг ажылдап турар. Машина тудуушкунунуң болгаш тудуг ажылдакчыларының 40 хуузу, транспортчуларның үштүң бир кезии, чиик үлетпүр ажылдакчыларының чартык кезии аныяктар. Улус ажыл-агыйында ажылдап турар бүгү дээди болгаш тускай ортумак эртемниг специалистерниң үштүң бир кезии 30 хар четпээн аныяк улус боор турар.

Бүдүрүлгениң ажыктыг чоруун бедидер, ажылдың шынарын экижидер дээш Бүгү-эвилелдиң социалистиг чарыжында комсомолчулар болгаш кежигүнү эвес аныяктар идепкейлиг киржип турар. Онгу беш чылдың үшкү чылында социалистиг чарышты калбартыр дугайында СЭКП ТК-ның, ССРЭ-ниң Министрлер Чөвүлелиниң, ВЦСПС-тиң болгаш ВЛКСМ ТК-ның Чагаазынга комсомолчулар болгаш аныяктар шалыпчы күш-ажылы-биле, чогаадыкчы инициативазы-биле харылзап турар. Моон мурнунда ышкаш найысылалывыстың ажылчын аңгызының инициативазы-биле болган коммунистиг субботникке миллион-миллион оолдар, кыстар кызымаккай ажылдаан.

Аныяк москвачыларның, ленинградчыларның патриотчу эгелээшкиннериниң дугайын чугаалавышаан, оратор күш-ажылды чогаадыкчы ёзу-биле көөр чоруктуң үлегер-чижектерин көргүскен. Чижээлээрге, Ивановонуң бөс аргыкчызы, Социалистиг Күш-ажылдың Маадыры, Ленинчи комсомолдуң шаңналының лауреады, бо съездиниң делегады Валентина Голубева Октябрьның 60 чылын таварыштыр 6 чылдың онаалдазын күүсеткен. Ол чедиишкинни дээш аныяк ажылчынга Леонид Ильич Брежнев байыр чедирген. Ол ам 1983 чылдың үлүүнге кириштир ажылдап турар. Бо кайгамчык улуг чедиишкин-дир!

Чурттуң муң-муң аныяк ажылчыннары хууда беш чыл планнарын күүседипкен. 1,5 млн. аныяк ажыл-ишчилер, 60 муң ажыг комсомолчу-аныяктар коллективтери беш чыл планын күүсеткенин рапорттаан. Күш-ажылдың аныяк маадырларынга, бүдүрүлгениң мурнакчыларынга алдар болгаш мактал!

ВЛКСМ-ниң юбилейи—ленинчи комсомолдуң 60 чылын эки белектерлиг уткуур дээш миллион-миллион комсомолчулар, оолдар болгаш кыстар Бүгү-эвилелдиң шалыпчы ээлчээнде туржуп эгелээн. ВЛКСМ-ниң 60 чылынга алдар болдурган шалыпчы ээлчегниң хүн бүрүзүнде социалистиг чарышты улам калбартырынче, күш-ажылга, өөредилгеге, шериг албанынга болгаш хөй-ниити ажыл-чорудулгага чаа чедиишкиннерлиг болурунче бүгү совет аныяктарны бо съездиниң өмүнээзинден кыйгырып тур бис!

Аныяктарның социалистиг чарыжын организастап турарында чамдык четпестерге илеткелчи оон ыңай доктааган.

Күш-ажылды организастаарының, оолдар, кыстарны кижизидериниң база оларның социал идепкейин бедидериниң ажыктыг хевири комсомолчу-аныяктар коллективтери болур деп, ол демдеглээн.

Алдарлыг каң эзилдирикчилери, «Запорожсталь» заводтуң мартен цегиниң каңны дүрген эзилдирер мастерлери, Социалистиг Күш-ажылдың Маадырлары Михаил Кинебас, Григорий Пометун, Иван Каела, Егор Проскурин олар—комсомолчу-аныяктар бригадазының кежигүннери. Чылдар эртип, коллектив чаартынып турза-даа, бо бригаданың кежигүннериниң бедик харысалгазы, чедиишкиннериниң чажыттары, эстафета ышкаш, салгалдан салгалче дамчып турар. Ленинчи комсомол шаңналының лауреады, бистиң съездивистиң делегады Валентин Нечеттиң удурткан каң эзилдирикчилери эрткен чылын бир млн. тонна эки шынарлыг каңны эзилдирген. Ол болза 25 чыл мурнунда тургускан рекордтан беш катап хөй боор турар.

Белоруссияның, Краснодар крайның, Оренбург, Харьков областарның аныяктар бригадаларының дуржулгазы аныяк ажылчынның дүрген дадыгып, ооң күш-ажылга хамаарылгазы медерелдиг болуп турарын бадыткап турар. Өске бригадаларга бодаарга комсомолчу-аныяктар коллективтеринде күш-ажылдың бүдүрүкчүлүү ортумаа-биле 15 хуу бедик, кадрларның үнер-кирер чоруу 4—5 катап чавыс боор турары онзагай. Аныяктар коллективтеринде 100 кижиге онаалтыр 96 кижи өөренип турар, 55 кижи—коммунистиг күш-ажылдың шалыпчылары, шупту аныяктар хөй-ниити даалгаларлыг.

200 муң кижи азы комсомолчу-аныяктар коллективтериниң үштүң бир кезии беш чылдың ийи чылының онаалдаларын хуусаазындан эрте, Улуг Октябрьның 60 чылынга, күүседипкен.

ССРЭ-ниң чаа Конституциязының чүүлдеринге үндезилеттинген күш-ажылчы коллективтер дугайында хоойлужудулга актызын амгы үеде ажылдап кылып турар. Комсомолчу-аныяктарның бүдүрүлге коллективтериниң ажылының доктааттынган практиказын ВЛКСМ ТК аңаа быжыглаары чугула деп санап турар.

Аныяктар-биле ажылга дагдыныкчыларның ролю үнелеп четпес улуг. ВЛКСМ-ниң XVII съездизинге эш Л. И. Брежневтиң чугаазының соонда дагдыныкчылар ажылы кайгамчык улуг, ёзулуг-ла массалыг апарган. Ажылчын педагогтарның ийи миллион ажыг кижилиг кайгамчык отряды аныяктарны күш-ажылга хандыкшылга, мергежилдиг чорукка сеткил, чүрээниң айыткалы-биле өөредип, бистиң алдарлыг ажылчын аңгывыстың маадырлыг чаңчылдарынга кижизидип турар.

Бүдүрүлгеде, эртемде, культурада болгаш спортта аныяктарның шылгараңгай дагдыныкчыларынга тыпсыр ленинчи комсомолдуң шаңналдарын доктаадып тургузар дугайында саналдар ВЛКСМ ТК-га кээп турар. Оларны деткиири чугула деп санап турар бис.

Ажылдың шынарын болгаш ажыктыг чоруун бедидери дээш демиселге оолдар, кыстарны хаара тударының хөй талалыг дуржулгазы комсомол комитеттеринде отчёттуг үеде мөөңнеттинген деп илеткелчи уламчылаан. Ажылчын чер бүрүзүнге күш-ажылдың бүдүрүкчүлүүн бедидери дээш шимчээшкин Горький, Саратов, Челябинск областарның, Красноярск крайның аныяк ажыл-ишчилериниң ортузунда улам калбак апар чыдар. «Беш чыл онаалдазын—ээлчээ состав-биле!» деп девизтиг мурнакчы тудугжуларның болгаш монтажниктерниң патриотчу эгелээшкинин Свердловск областың комсомолчулары болгаш аныяктары деткээн. «Хожудап турарлар чокка ажылдаар» деп ростовчуларның шимчээшкини бүдүрүлгениң ажыктыын болгаш ажылдың шынарын бедидер талазы-биле партияның салып турар негелдезинге бүрүнү-биле дүгжүп турар.

СЭКП-ниң XXV съездизиниң шиитпирлерин, эш Л. И. Брежневтиң айтыышкыннарын күүсеттипшаан, комсомол организациялары ажылдың, мергежилдиг чоруктуң бедик шынары дээш, завод марказының ат-алдары дээш массалыг шимчээшкинин калбарткан. 700 муң ажыг аныяк ажыл-ишчилер «Шынарның комсомолчу магадылалы» деп таңмалыг болгаш паспорттуг ажылдап турарлар.

Шынарны башкарарының комплекстиг системазын тургузар талазы-биле Львовтуң дуржулгазын нептередип пропагандалаарынга чурттуң комсомол организациялары киржип турарлар. ВЛКСМ-ниң 40 чылы аттыг Тираспольдуң даараныылга фабриказының комсомолчуларының болгаш аныяктарының дуржулгазын ВЛКСМ ТК деткээн. Мында бүгү-ле бүдүрүлге чорудулгазында кончуг эки шынарның шуушутурулга бригадалары тургустунган, чиг-эттиң берикчилери бүдүрүлгелериниң комсомол организациялары-биле харылзааны быжыглаан. Фабрикага беш чылдың эгезинден бээр продукцияның багайының дугайында дыңналдыг бижик келбээн, шынар демдектиг кылыгларының саны үш катап улгаткан.

Продукцияның шынарын башкарарының талазы-биле аныяктарның киржилгезиниң бар дуржулгазын калбаа-биле тарадып нептередириниң сорулгазы салдынып турар.

Экономика талазы-биле комсомолдуң улуг ажыл-херектериниң аразында транспортту, ылаңгыя демир-орук транспортун, хөгжүдеринге бүгү талалыг киржилгениң сорулгазы салдынган, ооң ужур-дузазын СЭКП ТК-ның декабрь (1977 ч.) Пленумунга онзалап айыткан. Чүгле бо чылын безин демир-орук транспортунче комсомолчу путёвка-биле 5 муң оолдар, кыстарны комсомол организациялары чорудар.

Чоннуң хереглел бараанналарының бүдүрүлгезинде, садыгда болгаш амыдырал хандырылгазында херектерни шиитпирлии-биле экижидерин партия негеп турар. Отчёттуг үениң дургузунда бо адырларда комсомолчу путёвка-биле миллион 200 муң ажыг оолдар, кыстар ажылдап кирген. Күш-ажылдың шынарының болгаш ону организастаарының чугула айтырыглары садыгда, ниитиниң чемненилгезинде, амыдырал хандырылгазында чидии-биле тургустунуп турар.

СЭКП ТК-ның декабрь (1977 ч.) Пленумунга айыткааны ёзугаар экономиканы хөгжүдерин дүргедедириниң эң кол курлавырларының бирээзи—бистиң чуртувуста бар бүгү-ле чүүлдерни, улус ажыл-агыйының бүдүрүп турар чүүлдерин хумагалыг, чөп ажыглаары болур. Комсомол организациялары камналгалыг болгаш хумагалыг чорук дээш демиселди шиитпирлии-биле күштелдирер ужурлуг.

Аныяк үш ажылчынның бирээзи-ле, ол ышкаш шупту комсомолчу-аныяктар коллективтери камналганың хууда агар саннарын ажыткан болгаш бүдүрүлгеде камналганың комсомолчу фондузу 1,5 миллион рубль чедип турар Уралмашзаводтуң комсомол организациязының дуржулгазын ВЛКСМ ТК деткээн. Камналга болгаш хумагалыг чорук дээш демиселге «Комсомолчу прожекторнуң» штабтарының болгаш постуларының ролю улуг. Күш-ажылдың болгаш технологтуг корум-чурумну быжыглаарынга, коллективтерге ажыл-агыйжы эвес кандыг-даа чорукка эптеш чок болурунуң байдалын тургузарынга оларның чамдыктары ам-даа туруш чок боор турар.

Капитал тудугга идепкейлиг киржир харысалгалыг даалганы партия комсомолга берген. 4 миллион ажыг аныяк ишчилер тудуг организацияларында ажылдап турарлар. Онгу беш чылда 140 эң улуг тудугларны бүгү-эвилелдиң шалыпчы комсомолчу тудуглары кылдыр чарлаан. Үш муң ажыг объектилерни тударын тус черлерде комсомол организациялары шефке алган. Отчёттуг үениң дургузунда 500 муң ажыг оолдар, кыстар, улуг тудугларда комсомолчу путёвка-биле барган. Комсомол организацияларының боттарының чоруткан төлээлери-биле шеф харылзаазын таарымчалыг тургузарынга бүгү-эвилелдиң, республиканың, крайның болгаш областың шалыпчы комсомолчу отрядтары хөй-ниитиниң кичээңгейин хаара туткан кыйгырыышкының таарымчалыг хевири апарган. Эрткен дөрт чылда 300 ажыг ындыг отряд тургустунган. Эки турачыларының үштүң ийи кезии тудугжу мергежилдерлиг болганнар.

Партия кайнаар чорудар болдур, кайда берге болдур, ленинчи комсомолдуң төлээлери ынаар чоруп турарлар.

Дөрт чыл бурунгаар бо залдан Байкал-Амур демир-оруунуң тудуунче ВЛКСМ-ниң XVII съездизи аттыг отряд чоруткан. Ол эки турачыларның улуг армиязының мурнакчы отряды апарган.

Вектиң магистралын тудар талазы-биле партияның болгаш чазактың бүгү онаалдалары хуусаазындан эрте, эки шынарлыг күүсеттинип турарын төрээн Коммунистиг партияга, эргим Леонид Ильич, Силерге бөгүн чоргаарал-биле илеткеп тур бис. 1100 километрниң азы оруктуң үштүң бир кезии кылган, чамдык онзагай нарын көвүрүглерни болгаш тоннельдерни, автомобиль оруктарының четкизин тудуп тургускан. 46 суур тыптып келген.

Чурттуң чөөн районнарынга чоокта чаа чорааның үезинде эш Л. И. Брежнев БАМ-ны тударынга комсомолдуң болгаш аныяктарның ролюн бедии-биле үнелээн деп, оратор демдеглээн. Шак мындыг чугула, ажыл-херектер-биле долдунган аян-чорук үезинде Сибирьниң болгаш Ыраккы Чөөн чүктүң аныяк ажылчыннары-биле, БАМ-ның эки турачылары-биле, Совет Армияның болгаш Флоттуң дайынчылары-биле, ол кайгамчык улуг крайның чаартыкчылары-биле ужуражып, сеткил-сагыштың ханызындан чугаалашканыңар дээш Силерге чүректиң ханызындан өөрүп четтиргенисти илередирин чөпшээреп көрүңер, эргим Леонид Ильич.

Бистиң үениң ёзулуг улуг тудуу—Барыын Сибирьниң нефть болгаш газ үлетпүрүн хөгжүдеринге комсомол организацияларының киржилгезинче ВЛКСМ ТК онза кичээңгей салып турар деп, илеткелчи демдеглээн. Чаа экономиктиг районну шиңгээдип эгелээнинден бээр 100 муң оолдар, кыстарны олче комсомолчу путёвка-биле чоруткан. Эң чугула 13 тудуг бүгү-эвилелдиң шалыпчы тудуглары боор турар.

Чаа экономиктиг районнарны сайзырадып шиңгээдиринге киржири дээш эш Л. И. Брежневтиң кыйгырыынга харыы кылдыр муң-муң оолдар, кыстар чурттуң чаа тудугларынга барып ажылдаар изиг күзелин илереткен деп, оратор шалыпчы ажыл-херектерниң адрестерин адавышаан, демдеглээн. Москваның, Ленинградтың, бүгү эвилелдешкен республикаларның, Россия Федерациязының крайларының болгаш областарының баштайгы эки турачылары ВЛКСМ-ниң XVIII съездизи аттыг бүгү-эвилелдиң шалыпчы комсомолчу отрядының составынга киржип, апрель 28-те аъттаныптарлар, оларның хөй кезии Сибирьниң болгаш Ыраккы Чөөн чүктүң тудугларынга баар.

Эң чугула улус ажыл-агый объектилерин, девискээр аайы-биле бүдүрүлге комплекстерин тударынга, Сибирьниң болгаш Ыраккы Чөөн чүктүң бүдүрүкчү күштерин хөгжүдеринге киржирин комсомол бодунуң бирги чергениң сорулгазы кылдыр санап турар. Ол кайгамчык улуг крайның байлактарын шиңгээдиринге шефтээшкин Ленинчи комсомолдуң намдарынга көскү арын боор кирер дээрзин Коммунистиг партияга, ооң Төп Комитединге, эш Л. И. Брежневке бүзүредирин чөпшээреп көрүңер, эштер делегаттар.

Көдээ ажыл-агый бүдүрүлгезин улам ыңай бедидер, ону специализастаарының болгаш концентрастаарының, черлерни мелиорастаарының болгаш химизастаарының, комплекстиг механизацияны шиңгээдириниң талазы-биле партияның салган демиселдерин боттандырарынга комсомол комитеттери отчёттуг үеде оолдар, кыстарны калбаа-биле киириштирген деп, илеткелчи уламчылаан. Көдээ ажыл-агыйда 4 миллион хире комсомолчулар ажылдап турар. ВЛКСМ-ниң XVII съездизиниң бүдүүзүнде турганынга бодаарга, 580 муң кижи хөй боор турар. Бөгүн чуртта беш механизатор болгаш специалистиң бирээзи-ле, он малчынның бирээзи-ле — комсомолчу.

СЭКП-ниң XXV съездизиниң шиитпирлерин боттандырбышаан, комсомол организациялары чер ажылының бедик культуразы дээш, тараа, техниктиг болгаш өске-даа культураларның дүжүдүн бедидери дээш социалистиг чарышты калбартканнар.

«Украин миллиардтар» дээш демисел — Украинаның комсомолчуларының болгаш аныяктарының патриоттуг хереэ. Эрткен чылдың дүжүт ажаалдазынга 500 муң оолдар, кыстар киришкен. 250 аныяк комбайнерлерниң кижи бүрүзү 10 муң центнерден хөй тарааны бастырган.

Краснодар крайның ийи чүс ажыг аныяктар коллективтери эрткен чылын гектардан-на 50—60 центнер кызыл-тасты, кукуруза үрезинин 75—100 центнерин, чигир свеклазын болгаш ногааларны 500—600 центнерин ажаап алганнар.

Алтайның, Поволжьениң, Россия Федерациязының өске-даа районнарының көдээ комсомолчуларының ажылы макталга төлептиг.

Туркменияның, Таджикистанның, Казахстанның, Азербайджанның, Киргизияның комсомол организациялары хөвең өстүрер республикаларның ажыл-ишчилериниң чедиишкиннеринге улуг үлүгнү киирип турарлар. Узбекистанның 4 муң ажыг комсомолчу-аныяктар коллективтери республикада хөвең дүжүдүнүң чартыын ажаап ап турар.

Тараа, чигир свёклазы, тарымал тоорук болгаш көдээ ажыл-агыйның өске-даа эң чугула культураларын бүдүреринге идепкейлиг киржири комсомолдуң моон-даа соңгаар шалыпчы хереэ болур ужурлуг.

Күш-ажылчы көскү ажыл-херектерге муң-муң аныяк тараажыларның чайынналчак намдарлары тургустунуп кээп турар. Оларның бирээзи болур. Днепропетровск областың съездиниң делегады Мария Панасенко бодунуң ашаа Николай-биле кады элээн каш чыл иштинде тараа өстүрүп келген. Бир эвес 1973 чылда Украинаның тараазының баштайгы миллиардтарынга оларның салышкыны 12,5 муң центнер турган болза, юбилейлиг чылда олар оон ийи катап хөй тарааны комбайнының бункеринден чудуруп чоруткан. Бистиң съездивистиң делегадынга Панасенколарның өг-бүлезинден кымны соңгуурул деп айтырыгны область конференциязынга шиитпирлээри берге турганын билип тур бис. Ынчан Март 8 чоокшулап органы аңаа рольду ойнааны ол боор, Машаны соңгуп алганнар. Аныяк өг-бүлениң сонуургалы болгаш бодалдары күрүнениң сонуургалдары-биле тудуш холбашкан ындыг кайгамчыктыг «төрел-дөргүл чорукту» деткиир бис.

Мал ажылын хөгжүдеринге комсомол организацияларының дуржулгазын доктаавышаан, малдың быжыг чем баазазын тургузарынга, мал чеминиң белеткелин үлетпүр аргазы-биле чорударынга, суггаттыг шынааларны болгаш одарларны тургузарынга, мал чеми культураларының чаагай дүжүттерин өстүреринге киржири — амгы үеде эң-не чугула сорулга болуп турарын оратор демдеглээн.

Көдээ ажыл-агыйның хөгжүлдезинде шынар талазы-биле чаа үе-чада колхозтарга, совхозтарга, ажыл-агыйлар аразының бүдүрүлгелеринге кадрлар белеткелинче онза негелдени салып турар. ВЛКСМ-ниң XVII съездизиниң соонда механизатор-комсомолчуларның саны 220 муң кижиге өскен. Чүгле чер ажылында безин олардан миллион хире кижи ажылдап турар.

Көдээ ажыл-агыйны улам ыңай хөгжүдериниң сорулгаларын шиитпирлээринге партия ортумак звенонуң кадрларын, оларның белеткелиниң деңнелин бедидерин чугула рольдуг деп көрүп турар. Чогум-на олар шиитпирлиг, кол участоктарны удуртуп турар-даа болза, салбырлар, бригадалар,

(Уламчызы 4-кү арында).

Бүгү-эвилелдиң Аныяктарның Ленинчи Коммунистиг Эвилелиниң XVIII съездизи

ВЛКСМ Төп Комитединиң отчёду

(Эгези 3-кү арында).

фермалар удуртукчуларының чүгле уштуң бир кезии дээди болгаш тускай ортумак эртемниг болуп турары шиитпирлеге чогуур чугула айтырыг-дыр. Ленинградтың көдээ ажыл-агый институдунуң болгаш Яхромскиниң совхоз-техникумунуң доозукчуларының хову бригадаларының, салбырларының, мал фермаларының удуртукчулары болуп ажылдаар деп шиитпирлээн инициативазын ВЛКСМ ТК деткээн. Ону калбаа-биле нептередип турар.

ВЛКСМ-ниң XVIII съездизи РСФСР-ниң Кара хөрзүннүг эвес зоназының мелиоративтиг болгаш көдээ тудугларын Бүгү-эвилелдиң комсомолчу шалыпчы тудуу кылдыр чарлаан. Бистер партияның, Леонид Ильич Брежневтиң айтыышкынының ёзугаар аныяктарның ол шалыпчы тудуунга Ленинчи комсомолдуң тугун мөңге-даа соңгаар бедии-биле тудар бис. Кара хөрзүннүг эвес зона — ол Россияның чүрээ деп чоннуң чечен чиди чугаалажып турары алыс орус черниң байлаан болгаш чараш-чаагайын көвүдедип турар ажыл-ишчи кижиин өөртүп, оон бажыны-биле дөмей апаар.

Ленинчи комсомолдуң, оон бүгү звеноларының ажыл-херээ, аныяктарның билииниң, өөредилгезиниң болгаш кижизидилгезиниң бүгү херээ бүгү талалыг сайзырангай, сагыш-сеткили байлак, коммунистиг бедик мөзү-шынарлыг кижиниң хевирлелдээриниче угланган деп Б. Н. Пастухов чугаалаан.

Бистиң совет ылап шынывыс, бистиң амыдыралывыстың совет овур-хевири кижизидикчи улуг күштүг. Чаңгыс аай өг-бүледе бис деп бодалдар, социал оптимизм, бодунуң эрге-ажыын ниитилелдиң-биле бүгү талалыг холбаштырганы — бодунуң ол бүгү чаагай байдалдары-биле бистиң тургузуувус патриоттуң болгаш интернационалистиң, бодунуң хүлээлгезин билир, хамааты бедик харысалгалыг кижиниң хевирлеттинеринге салдарын чедирип турар.

Аныяктарның сагыш-сеткил талазы-биле хевирлеттинеринге идеалдарга кижизидилге улуг ужур-дузалыг, ол чокка кижиниң кижи болур өзээ болдунмас оолгай. Кижи төрелгетенниң тывылдырып үндүрген эң бедик идеалы — коммунистиг идеал болуп турар. Кажан бис оон дугайын чугаалажы бергенивисте, бистиң баштыңчывыс болгаш башкывыс Владимир Ильич Ленинниң хей-аът кирикчи, магалыг-чаагай болгаш революстуг чүткүлдүг овур-хевири бистиң мурнувуска көстүп келир.

Боттарының амыдыралы болгаш ажыл-херээ аныяктарга коммунистиг мөзү-шынарның чайынналчак үлегер-чижээ болуп турар суралгыг кижилер кайы-даа коллективте бар. Олар чеден чылдарның комсомолунда база бар. Тараажы Анатолий Мерзлов, ужудукчу Юрий Козловский, солдат Рафкат Миргазизов, бистиң алдарлыг космонавтыларывыс... бедик мөзү-шынарның үлегер-чижээ болган оларның салым-чолу, эрес-маадырлыг чоруу амыдыралда эрес-маадырлыг чоруктарны кылыр чер кезээде турар дээрзин тодаргай бадыткап турар. Оларның үлегери — аныяктарга угаан-бодал кижизидилгезиниң болгаш бот-кижизидилгениң эң эки школазы болуп турар. Маадырлыг чорук — ол дээрге кижиниң бүгү амыдыралының иштинде шиңгээдип алган чүүлүнүң берге шылгалда үезинде карак чивеш дээр аразында илергейлеттинер бээр талазы-дыр.

Ындыг кескү амыдыралдың чижээнге илеткелчи белорус комсомолчу Михаил Морозту адаан. «Шөлден дайынчы снарядты үндүрүп, бодунуң амытыны-биле кижилерни айыылдан чайлаткан» дээн бижимел оон комсомол билединде артып калган.

Кижиниң амыдыралында онзагай үе — элээди назы үези. Элээдилерни кижизидериниң өөредиглиг дуржулгазын мөөннеп алган хөй комсомол организацияларын илеткелде адаан.

Өг-бүлеге шын кижизидилге — ниитилелдиң мөзү-шынарының ниити-биле эки болурунуң магадылалы-дыр. Школага, пионер болгаш комсомол организацияларынга база өг-бүлеге негелделерниң чаңгыс аайы биче эвес ужур-дузалыг. Кайда-ла ындыг чаңгыс аай чорук чок болдур, аңаа бистиң моральдыг дүрүмнеривиске таарышпас чүүлдер тыптып келип болур.

Совет улус, бистиң күрүневис аныяктарның угаан-бодал талазы-биле өзүлдезинге, оон эстетиктиг кижизидилгезинге улуг аргаларны тургускан. Ол айтырыглар илеткелде хөй черни ээлээн. «Чогаадыкчы аныяктар-биле ажыл дугайында» СЭКП ТК-ның доктаалында бистиң литературавыстың болгаш уран чүүлүвүстүң дугайында ада сагыш салыышкыны сиңниккен деп ВЛКСМ ТК-ның бирги секретары демдеглээн. Отчёттуг үеде аныяктарның идейлиг болгаш уран-чечен айтырыгларга хамаарыштыр өзүлдезинче комсомол организацияларының кичээнгейи күштелген.

Отчёттуг үеде комсомол, профэвилел, күш-культура болгаш өске-даа организациялар-биле кады аныяктарның күш-дамыр кижизидилгезиниң айтырыгларынче доктаамал кичээнгейни салып келген. ВЛКСМ-ниң XVII съездизиниң соонда 40 миллион оолдар болгаш кыстар «Күш-ажылга болгаш ССРЭ-ни камгалаарынга белен бол» деп комплекстиң херек демдектериниң эдилекчилери апарган. Школаларның өөреникчилериниң, профтехучилищелерниң сургуулдарының, студентилерниң, ажылчын болгаш көдээ аныяктарның массалыг спортчу маргылдааларын эрттирери чаңчыл апарган.

Оон-биле кады комсомол массалыг спортчу шимчээшкинниң кол күжү болган турзун деп партияның негелдезин күүседир төлээде, ам-даа хөйнү кылыры негеттинип турар. ВЛКСМ кежигүннериниң чүгле чартык кезии спортта доктаамал хаара туттунган, дыка хөй комсомолчулар ам-даа ГТО-нуң херек демдээниң эдилекчилери болбайн турар.

Аныяктарның өөредилгезин, кижизидилгезин улам ыңай сайзырангайжыдарынга, оларны амыдыралга болгаш күш-ажылга белеткээринге Ленинчи комсомолдуң киржилгезиниң дугайын илеткелчи тодаргай чугаалаан.

Чуртта 40 миллион ажыг школачылар бар, 4 миллион оолдар болгаш кыстар профтехучилищелерде өөренип, дээди болгаш тускай ортумак өөредилге черлери 9,7 миллион специалистерни белеткеп турар. XXV съездиниң шиитпирлерин амыдыралга боттандырбышаан, партия улус өөредилгезиниң хөгжүдериниң шынар талазы-биле чаа үе-чадазын тодараткан. Школаларның комсомол организациялары билиглерниң шынарын бедидеринге партия организацияларынга болгаш башкылар коллективтеринге идепкейлиг дузалашкан. Алтай крайның, Куйбышев, Псков, Рязань областарның, Новосибирск хоорайның комсомол организацияларының өөреникчилерниң идей-политиктиг, күш-ажылчы болгаш аажы-чаң кижизидилгезиниң талазы-биле дуржулгазын ВЛКСМ ТК мөөннеп нептереткен.

Аныяктарны материалдыг бүдүрүлгеде күш-ажылга мергежилди ылаптыы-биле шилип алырынга белеткээрин, экижидеринче школаларның онза кичээнгей салырының эргежок чугулазын комсомол, башкылар, өөреникчилер, ада-иелер ханызы-биле медереп билген турар ужурлуг. Аныяктарның чамдык кезээ күш-ажыл кылып билбес, ону чогууру-биле хүндүлевейн, аңаа чаңчыкпайн өзүп орары дүвүренчиг.

Ортумак школаларның доозукчуларын Кара хөрзүннүг эвес зонаның чаартыкчылары болурунче ортумак школаларның доозукчуларын кыйгырган костромачыларның патриотчу эгелээшкини бүгү чуртта билдингир апарган. Ийи чыл иштинде Кострома областың колхозтарында болгаш совхозтарында 2330 оолдар болгаш кыстар келген, олар механизаторлар, малчыннар, ховунуң ажыл-ишчилери болуп ажылдап турар. Оларның ийи кижиниң-не бирээзи күш-ажылдың дээди өөредилге черинде азы техникумда өөредилге-биле холбаштырып турар. Костроманың оолдар, кыстарының үлегерин чуртта 550 муң доозукчулар эдерген. Костромачыларның дуржулгазын улам идепкейлиг нептередири комсомол комитеттериниң сорулгазы болур.

Чалыы кижини тускайлаң амыдыралга белеткээри — ол дээрге ону чүгле эртем-билигге болгаш күш-ажылчы чаңчылдарга өөредири ол эвес-тир. Ол дээрге ону коллективтиг чорукка, сагылга-чурумга өөредири, амыдыралдың дугайын боттуу-биле билип алырынга, амыдыралда чаа-бүрү болуушкуннарның ужурун тып билир кылдыр кижизидери болур. Амыдыралчы баштайгы дуржулганы оларга хевирлеп тургузар. Ону шиңгээдип алгышаан, оол азы кыс күш-ажылчы коллективке бергедээшкин чокка ажылдап кирер. Ол дуржулганы мөөнчээринге школаларның комсомол организацияларының ролю улгадыр ужурлуг.

ВЛКСМ-ниң ажылының онзагай участогу — хүрээлеңинде 20 миллион пионерлерни хаара туткан пионер организациязын удуртуру болуп турар. Бүгү-эвилелдиң В. И. Ленин аттыг пионер организациязы школа, өг-бүле болгаш хөй-нити-биле кады бичии хамаатыларның коммунистиг кижизидилгезинге идепкейлиг киржип турар. Пионерлер-биле ажыл чаагай сагыш-сеткилдиг, педагогиктиг мергежилдиг болгаш билиглиг болурун негеп турар. Бо талазы-биле ажыглаттынмаан аргалар ам-даа эвээш эвес.

Уругларның болгаш элээдилерниң бүгү талалыг өзүлдезинге, оларның аажы-чаң болгаш күш-дамыр каналыышкынынга улуг рольду школадан даштыкаар албан черлери болгаш пионер лагерьлери ойнап турар. Эрткен чайын 51 муң пионер лагерьлеринге барык 11 миллион уруглар болгаш элээдилер дыштанган.

Ынчалза-даа дыштаныгла үезинде уруглар-биле ажылга ажыглап болур аргалар ам-даа хөй.

Аныяктарны амыдыралга болгаш күш-ажылга белеткээринге чугула черни профессионал-техниктиг өөредилгениң системазы ээлеп турар. Амгы беш чылда оларга баштайгы күш-ажылчы дадыгыышкынны он бир миллион оолдар болгаш кыстар алыр. Москвада болгаш Ленинградта, Украинада болгаш Уралда, Латвияда болгаш Татарияда, Волгоград областа болгаш Камчаткада профтехучилищелер улуг алдарлыг боор турар, олар партия организацияларының удуртулгазы-биле аныяк ажылчын ээлчегиниң коммунистиг кижизидилгезиниң болгаш күш-ажылчы мергежилдиң ёзулуг школалары болу бергеннер.

СЭКП ТК-ның, эш Л. И. Брежневтиң айтыышкыннарын күүсеткишаан, комсомол организациялары профессионал-техниктиг училищелерни шефке алган. ВЛКСМ-ниң XVII съездизиниң сөөлүнде комсомолчу путёвкалар-биле ПТУ-ларже чыл бүрүде миллион чедир оолдар болгаш кыстар кирип турган. Профтехучилищелер кадрлар-биле быжыглаттынган. Амгы үеде училищелерниң мастерлериниң, башкыларының беш кижиниң бирээзи-ле — комсомолчу. ПТУ-ларның болгаш бааза боор турар бүдүрүлгелерниң коллективтериниң ажылының кады көрүлдези чедиишкинниг эртип турар.

Бистиң чуртувуста техниктиг училищелер ортумак школа доозукчуларының профессионал белеткелинге улам-на улуг ужур-дузалыг боор турар. Ынчангаш комсомол организацияларының сорулгазы — оолдарның болгаш кыстарның оларга ажылчын тускай мергежилди чедип алырынче чүткүлүн бүгү тала-биле деткиири болур.

Училищелерни четчелээрин, чаа ПТУ-ларны тударын болгаш ажылдап турарларын чаартырын, оларның өөредилге-материалдыг баазаларын быжыглаарын шефке алырын дыка экижидери негеттинип турар. Чамдык күш-ажылчы коллективтер, министерстволар болгаш ведомстволар ПТУ-лар дугайында чогуур кичээнгейни ам-даа салбайн турар.

Дээди өөредилге черлеринде болгаш техникумнарда комсомол комитеттери, комсомол организациялары, ВЛКСМ-ниң XVII съездизиниң шиитпирлерин күүсеткишаан, партия организацияларынга, профессорлар-башкылар коллективтеринге студентилерни болгаш сургуулдарны өөредиринге база кижизидеринге бүгү талалыг дузаны чедирип турар. Келир үениң специалистериниң барык ийизиниң бирээзи «эки» болгаш «кончуг эки» өөренип турар, 400 муң ажыы — Ленинчи база аттарлыг стипендиаттар, өөредилгениң тергиннери.

Бедик класстың специалистерни белеткээри өөредилге черлериниң чаа четчелээшкининиң дугайында сагыш салыышкынындан эгелээр. 638 өөредилге черлериниң чанында белеткел салбырларын тургускан, оларда 100 муң ажыг аныяк ажылчыннар болгаш колхозчулар өөренип турар. Келир үениң студентилерин белеткээриниң бо хевиринче комсомол улуг кичээнгейни салыр ужурлуг.

Өөредилге черлеринге бүдүрүлгеден келген оолдар болгаш кыстар боттарының келир үедеги мергежилин шилип алырынга элээн туруштуг болур болгай. Оларның дыка хөйү дүүн бүдүрүлгениң шалыпчылары турган, бөгүн — өөредилгениң тергиннери боор турар. Илеткелчи оларның аразындан съездиниң делегады Грузияның көдээ ажыл-агый институдунуң II курузунуң студентизи, республиканың комсомол ТК-зының кежигүнүнге кандидат Тина Черкезишвилини адаан.

Илеткелде студентилерниң тудугжу отрядтарынга, студентилерниң эртем-техниктиг чогаадылгаазынга, сургуул аныяктарның амыдыралының өске-даа айтырыгларынга кичээнгей салдынган.

Бистиң үевисте бүгү адырлар талазы-биле билиглерниң өзүлдези, оларны үргүлчү немээрин болгаш чаартырын эргежок чугула негеп турар хире дүргең болуп турар. Үшкү совет хамааты бүрүзү-ле өөренип турар. Чыл бүрүде 28 миллион хире кижи мергежилин бедидип турар. Ортумак, тускай ортумак болгаш дээди эртемни бүдүрүлгеге ажылдап тура-ла, чыл бүрүде 2 миллион ажылчыннар, колхозчулар болгаш албан-хаакчылар чедип ап турар. Бо саннарның шуптузунда — дыка улуг социал болуушкун, боттуг кижи — кежээки өөреникчи, бот-өөредилгелиг студент.

Зачёт, экзамен бүрүзү кайы хире күжениишкинни негээрин билир бис. Бистиң моральдыг хүлээлгевис — кежээки болгаш бот-өөредилгелерни кичээнгей болгаш сагыш салыышкын-биле хүрээлээри, оларга чиигелделер дугайында хоойлу-дүрүмнерни долузу-биле ажыглаары болур.

ВЛКСМ-ниң организастыг ажылдарының болгаш улам ыңай өзүлдезиниң айтырыгларынга доктаагаш, илеткелчи болза партияның дузалакчызы болгаш үүр күжү болур комсомолдуң ролюн бедидери комсомол хүрээлениниң составындан, оларның бедик медереңгейинден болгаш организастыындан, бүгү организацияларның дайынчы арга-шинээлиинден, ажылдың утка-шынарын хапылалдырындан болгаш стилин сайзыраңгайжыдарындан, оон ажылының болгаш шынарын бедидеринден улуу-биле хамаарылыр деп демдеглээн.

ВЛКСМ болза бүгү совет аныяктарның ёзулуг массалыг организациязы. Амгы үеде оон хүрээлеңинде 37 миллион 807 муң 399 оолдар болгаш кыстар азы чурттуң аныяк салгалының чартыындан хөйү кирип турар. Комсомолчуларның 58 хуузу улус ажыл-агыйында, күрүне эргелелинде болгаш культура адырында ажылдап турар.

ВЛКСМ-ниң XVII съездизиниң сөөлүнде бистиң эвилеливисче 19 миллион кижи кирген. Комсомол организациялары боттарының хүрээлениче аныяк ажылчыннарны идепкейлии-биле хаара тудуп турар. Комсомолдуң ол мурнакчы отрядының аажы-чаң мөзүзүнде — совет аныяктарның социал оптимизминиң, күш-ажылчы энтузиазмының болгаш революстуг чүткүлүнүң үнер дөзү.

ВЛКСМ-ниң өзүлдезиниң болгаш хүрээлениниң быжыгарының, оон шынар составын экижидериниң дугайында сагыш салыышкын моон соңгаар-даа ВЛКСМ ТК-ның, комсомол комитеттериниң болгаш комсомолдуң эге организацияларының кичээнгейиниң төвүнге турар ужурлуг.

Комсомол амыдыралының барык-ла организация бүрүзүнге, комсомолчу бүрүзүнге салдарлыг болган эң чугула хемчег болза комсомол документилериниң солуушкуну болган. Ол хемчег партияның айтыышкыннарынга, ВЛКСМ-ниң XVII съездизиниң шиитпирлеринге бүрүн дүүштүр чорутттунган. Комсомол документилериниң солуушкунунуң кол түңнели болза Ленинчи комсомол бодунуң хүрээлениң Коммунистиг партияны, оон Төп Комитедин долгандыр улам сырый каттыштырганы, организация болгаш политика талазы-биле быжыкканы, аныяктарны коммунистиг ёзуга кижизидер талазы-биле оон бүгү ажыл-чорудулгазының байлакшааны, комсомолчуларның ниитилел-политиктиг идепкейиниң, чурумунуң бедээни болган.

Чаа хевирниң № 1 комсомол билединиң болгаш ВЛКСМ-ниң Хүндүлүг алдын демдээн эш Л. И. Брежневке тывысканы ханы утка-шынарлыг.

Комсомолдуң мурнунга партияның салып турар сорулгаларының хемчээли оон идепкейин болгаш бот ажыл-чорудулгазын улам хөгжүдерин, комсомолчу бүрүзүнүң идепкейин бедидерин негеп турар.

Комсомолга съезд мурнунда болгулаан отчёттар болгаш соңгулдалар үези ССРЭ-ниң чаа Конституциязының бүгү улустуң чугаалажып көргени-биле болгаш күштүг болганы-биле, Улуг Октябрьның 60 чылынга белеткел болгаш ону байырлааны-биле каттыжып капсырлашкан. Төөгүлүг ол болуушкуннар комсомолчуларның аажок улуг көдүрлүүшкүнүн, көстүп көрбээн ёзулуг идепкейин хөй тала-биле тодараткан.

Комсомол документилериниң солуушкуну, ССРЭ Конституциязының төлевилелин чугаалажып көөрү болгаш отчёт-соңгулдалыг кампания чоруп турган үеде ВЛКСМ-ниң Уставынга чамдык өскерилгелерни кийериниң чугулазының дугайында саналдар киргизээн, олар СЭКП-ниң XXV съездизиниң материалдары-биле, ССРЭ-ниң чаа Конституциязы-биле дүгжүп, сайзыраңгай социализмниң байдалдарында ВЛКСМ-ниң ажыл-чорудулгазынга негелделерни долузу-биле илергейлеп турар. Комсомолдуң Төп Комитеди ВЛКСМ Уставынга немелделерниң болгаш өскерилгелерниң төлевилелин съездиниң делегаттарынга чугаалаштырып көөрү-биле кирип турар. Илеткелчи оларның дугайын съездиге дыңнаткан.

Амгы комсомол — улуг болгаш нарын организм деп, Б. Н. Пастухов оон ыңай чугаалаан. ВЛКСМ-ниң составында 14 республика, 155 край болгаш область, 4308 округ, хоорай, болгаш район, 428 муң эге организациялар бар. Комсомолдуң практиктиг ажыл-чорудулгазының өзүп турар хемчээли, чаа кижини кижизидер сорулганың чугулазы комсомолдуң звено бүрүзүн организас-политика талазы-биле доктаамал быжыглаарының, комсомол организацияларын удуртурун экижидериниң эргежок чугулазын болдуруп турар.

ССРЭ Конституциязының тывсып турар аргаларын улам долу ажыглаарының, Советтерниң ажыл-чорудулгазынга улам идепкейлиг киржириниң, күрүне органнары болгаш хөй-нити организациялары-биле кады ажылдажылганы экижидериниң чугулазынче кичээнгейни илеткелде угландырган. Аныяктар кижизидилгезинге киржип турар күрүне болгаш хөй-нити организациялары-биле кады ажылдаарының улуг дуржулгазын комсомол мөөңнеп алган, оларның удуртур органнарында калбаа-биле төлээлеттирген. Эрткен чылдарда ВЛКСМ Төп Комитеди аныяктарның амыдыралынга хамаарышкан дыка хөй айтырыгларны күрүне органнары-биле кады көрген.

Тайбың дугайында ленинчи декреттен СЭКП-ниң XXV съездизиниң идип үндүргени тайбың болгаш делегейге кады ажылдажылга дээш, улустарның хосталгазы болгаш хамаарышпас чоруу дээш улам ыңай демиселдиң программазынга чедир — бистиң партиявыстың даштыкы политика талазы-биле чайгылыш чок шугуму ындыг боор турар.

Ленинчи комсомол, бүгү совет аныяктар СЭКП-ниң даштыкы политика талазы-биле ажыл-чорудулгазын, совет күрүнениң тайбыңга ынакшылдыг даштыкы политиказын, партияның XXV съездизиниң ажылдап кылганы даштыкы политика талазы-биле угланыышкынны боттандырар талазы-биле боттуг базымнарын бүрүнү-биле чүүлдүгзүнүп база чайгылыш чокка деткип турар. Тайбың болгаш улустарның айыыл чок чоруу дээш, чепсекти эндере бүдүрерин соксадыры болгаш чепсекти дүжүрери дээш чүткүлдүг болгаш могаг чок демиселди чорудуп турар эш Л. И. Брежневтиң хөй талалыг ажыл-чорудулгазы совет оолдарның болгаш кыстарның чүректеринден эң-не изиг хүлээп көрүүшкүнүн болгаш өөрүп четтириишкинин ап турар.

ВЛКСМ-ниң XVII съездизиниң шиитпирлерин күүсеткишаан, Ленинчи комсомол партияның даштыкы политиктиг угланыышкынын боттандырарынга идепкейлиг киржирин оралдажып келген, бодунуң делегейге ажыл-чорудулгазын дыка калбарткан, күжениишкиннерин коммунистиг идеяларны болгаш сайзыраңгай социализмниң тургузарының практиказын пропагандалаарынче, аныяктарның коммунистиг эвилелдерин, аныяктарның бүгү-ле демократтыг болгаш дешпилгелиг шимчээшкиннерин улам сырый каттыштырарынче, аныяктарның политиктиг калбак күштериниң кады ажылдажылгазын хөгжүдеринче углап келген.

Бистиң чуртувуска делегейниң болгаш ийи таланың хөй санныг ужуражыышкыннары болуп эрткилээн. Олар болза дешпилгелиг аныяктарның улуг Ленинниң өлүм чок идеяларынга, коммунистиг тургузуушкунуң боттуг практиказынга өзүп турар сонуургалын база катап бадыткап көргүскен.

Ол идеалдарны чедип алыр дээш демиселге тодаргай салыышкынны кирер деп дешпилгелиг аныяк өскенниң шиитпирлиг чоруунуң чырыткылаанчак илерели сөөлгү чылдарда аныяктар шимчээшкининиң инициатору совет аныяктар болган эң чугула акциялары болур.

Социализмниң болгаш коммунизмниң тургузарынга коммунистиг болгаш ажылчын партияларның идепкейлиг дузалакчылары — социалистиг дем каттыштырылга чурттарының аныяктарының акы-дуңма эвилелдери делегейниң демократтыг аныяктар шимчээшкининиң мурнуу одуруунда чоруп турар. Социалистиг дем каттыштырылгазының аныяк салгакчылары-биле совет аныяктарны найыралдың база акы-дуңма ёзузунуң чарылбас харылзаалары холбаштырып турар.

Социалистиг күрүнелерниң оолдарының болгаш кыстарының найыралын калбартырынга, сырый каттыжыышкынын быжыглаарынга эш Л. И. Брежневтиң социализм чурттарының аныяктар эвилелдериниң удуртукчулары-биле ужуражыышкыннары аажок улуг ужур-дузалыг болган. «Чаа кижини, бистиң социалистиг идеологиявысты хүлээп ап болгу дег, политика болгаш мөзү-шынар талазы-биле үлегерлиг болгу дег, социализм болгаш коммунизм идеалдарынга бердинген болгу дег кижини» кижизидер талазы-биле ажылдың онза чугулазын ол ужуражыышкынга Леонид Ильич Брежнев онзалап демдеглээн.

Пролетарлыг интернационализмниң, ленинчи чагыгларга кызыгаар чок бердингишкинниң ёзузунга партияның кижизиткени ВЛКСМ, совет аныяктар социалистиг чурттарның аныяк салгакчылары-биле акы-дуңма найыралды, бүгү талалыг кады ажылдажылганы моон соңгаар-даа бүгү хемчег-биле быжыглаар дээрзин ВЛКСМ ТК-ның бирги секретары Ленинчи комсомолдуң өмүнээзинден съездиниң индириндеп бүзүредип чугаалаан.

Ниити демиселге сырый кады ажылдажылга капиталистиг чурттарның аныяктарының акы-дуңма эвилелдери-биле Ленинчи комсомолдуң харылзааларының характерин тодарадып турар.

Боо-чепсекти эндере бүдүрерин кызыгаарлаары болгаш соксадыры дээш идепкейлиг шимчээшкинче аныяктарның калбак массаларын хандыкшылдары бөгүн онза чугула сорулга апарган. Бис бодаарывыска, тайбың дээш, боо-чепсекти эндере бүдүрерин соксадыр болгаш чепсегленишкинниң дүжүрер дээш аныяк демиселчилерниң төлээлгелиг делегей ужуражыышкынын эрттирери ол сорулгага таарышкан болур ийик.

Нейтронунг өлүм тараткачыларының дерзии планнарынга делегейниң демократтыг аныяктары «Нейтронунг бомба турбас ужурлуг!» деп бүгү делегей кампаниязынга массалыг болгаш идепкейлиг киржилгези-биле харылаар дээрзинге бүзүрелдиг бис.

Бичии уругларның эргелериниң талазы-биле делегей конференциязын, өөредилгениң болгаш культураны аныяктарга база студентилерге чедингир болдурарының айтырыгларынга туразаадып, бүгү делегей ужуражыышкынын эрттирерин Ленинчи комсомол чугула кылдыр санап турар.

Планетаның дешпилгелиг аныяктарының эң-не ат-алдарлыг болгаш массалыг каттыжыышкыннары — Демократтыг Аныяктарның Бүгү-делегей Федерациязы биле Делегейниң Студентилер Эвилели тайбың, демократия болгаш дешпилге күштериниң талазынга аныяк салгалдың демиселин улам ыңай идепкейжидеринге дыка улуг рольду ойнап турар.

Дешпилгелиг аныяк өскенниң антиимпериалистиг эп-сеткил каттыштырылгазын болгаш найыралын быжыглаарынга, аныяктарның политиктиг калбак күштериниң кады ажылдажылгазын калбартырынга аныяктарның болгаш студентилерниң Кубага болур XI Бүгү-делегей фестивалы ойнаар хүлээлгелиг. Фестивалчы шимчээшкиннин бүгү төөгүзүнде ону бөмбүрзектиң барыын чартыынга, акы-дуңма социалистиг Кубаның черинге, бир-ле дугаарында эрттирери ол. XI Бүгү-делегей фестивалынга бүгү черлерде калбак нептерээн белеткелге совет аныяктар идепкейлиг киржип берген. Ол кайгамчыктыг шуулганга Советтер чуртунуң аныяк салгалын төлээлээр хүндүлүг эрге дээш чарыш комсомол организацияларында, аныяктар коллективтеринде чоруп турар.

Б. Н. Пастуховтуң оон ыңай чугаалааны болза:

60 чыл төөгүлүг оруунга чедип алган бүгү дыка улуг байлак чүүлдерин Ленинчи комсомол бирги ээлчегде Совет Эвилелиниң Коммунистиг партиязының хүн бүрүдеги, сагыш човангыр болгаш кичээнгейлиг удуртулгазының ачызында чедип алган. Комсомолдуң күжү, бистиң энергиявыстың болгаш сорук кириишкиннивистиң эгээртинмес үнер дөзү — партийжи удуртулгада. Комсомолдуң инициативазын болгаш бот-ажыл-чорудулгазын чогаадыкчы ёзу-биле хөгжүтпүшаан, организастыг болгаш политиктиг дуржулгазын партия комсомолга күзелдии-биле дамчыдып берип, аныяктарның удуртур ажылдакчыларын өстүрүп болгаш кижизидип, комсомолга партийжи өзекти быжыглап турар.

Комсомол-биле ажылдың айтырыглары республикаларның компартияларының ТК-ларының, партияның крайкомнарының болгаш обкомнарының, хоорайкомнарының болгаш райкомнарының, партия эге организацияларының кол кичээнгейинде турар. СЭКП Төп Комитединиң, Леонид Ильич Брежнев баштаан оон Политбюрозунуң талазындан ленинчи сагыш салыышкынын комсомол үргүлчү көрүп турар.

1978 чыл, ВЛКСМ-ниң 60 чылының чылы, ол дээрге СЭКП-ниң XXV съездизиниң болгаш ВЛКСМ-ниң XVIII съездизиниң шиитпирлерин күүседир талазы-биле комсомол организацияларының ажылының көрүлдезиниң база чылы-дыр. «Ленинниң чагыгларынга шынчы» деп Бүгү-эвилелдиң комсомол хуралы, «Бистер — сээң шынчы салгакчың бис, комсомол» деп Бүгү-эвилелдиң пионер чыыжы партияның мурнунга комсомолдуң коллективтиг отчёду болур, оларны юбилей хүннеринде эрттирер. СЭКП ТК-ның Чиңгине секретары, ССРЭ-ниң Дээди Совединиң Президиумунуң Даргазы эш Л. И. Брежнев баштаан СЭКП-ниң ленинчи Төп Комитедин долгандыр комсомолчуларның сырый каттыжыышкынының чаа көргүзүү ол хемчеглер болур.

Партияның херээнге бараан болур аас-кежииңден артык улуг аас-кежик Ленинниң чуртунуң аныяк өскенинде чок. Оон идеаларының чырыы-биле келир үеже бистиң оруувус хүнгүлештир чырыттынган. Чылыг болгаш чырык чокта амыдыралдың болдунмазы ышкаш, төрээн Коммунистиг партия чок болур болза, биске амыдырал, күш-ажыл, демисел база болдунар аргазы чок. Партия — чоннуң, а ындыг болганда бүгү аныяктарның база угааны болгаш чүрээ-дир.

Октябрьның тиилелгелиг тугун, Ленинниң тугун — сээң тугуңну кезээде бедик тударывысты сеңээ даңгыраглап тур бис, партия!

Ленинниң херээниң, коммунизмниң херээниң тиилелгези дээш күжүвүстү, энергиявысты, а херек апарза — амы-тынывысты-даа харамнапмазывысты даңгыраглап тур бис.

(СЭТА).

Спортчу чалыы назынның байырлалы

Дайынчы болгаш күш-ажылчы ачы-хавыязы дээш Ленинчи комсомолдуң шаңнатканы алды орденниң аажок улуг кожаалары Москвада В. И. Ленин аттыг Төп стадионнуң Спорт ордузун каастаан. Маңаа апрель 24-те ВЛКСМ-ниң XVIII съездизиниң делегаттарынга совет аныяктарның спортчу байырлалы болган.

Эштер Л. И. Брежнев, Г. В. Романов, М. С. Соломенцев, И. В. Капитонов, В. И. Долгих, М. В. Зимянин, Я. П. Рябов оларны залга олурганнар диимиттиг, үргүлчүлелдиг адыш часкаашкыны-биле уткаан.

Фанфарлар байырлалдыг чаңгыланып турган. Спортчуларның колонналары — делегейниң, Европаның, олимпиадаларның чемпионнары, спортчу ниитилелдерниң, ССРЭ-ниң Чепсектиг Күштериниң болгаш ДОСААФ-тың күш-культуржулары, ГТО-нуң хөй хевиринге чурттуң бирги чериниң шалыпчы комсомолчу тудугларының аныяк тудугжулар спартакиадазының, Бүгү-эвилелдиң уругларның спортчу оюннарының, ВЛКСМ ТК-ның шаңналдары дээш маргылдааларның тиилекчилери залга кирип келген. Аныяктарның ол маргылдаалары 52 ажыг миллион кижиниң киржип турары күш-культураның болгаш спорттуң бистиң чуртувуста массалыг хөгжүлдезиниң демдээ болуп турар.

Совет спортчуларның мергежили бедик. Спорттуң чаа-бүрү хевирлеринге чемпионнары, бистиң өске-даа шылгараңгай спортчуларывыстың, дайынчы-десантниктерниң, студентилерниң, аныяк күш-культуржуларның, шериг-спортчу оюннарның киржикчилериниң оюн көргүзүглерин чыылганнар адыш часкаашкыны-биле уткаан. Чалыы назынның, күштүң, кадыкшылдың байырлалынга 4 муң чыгам күш-культуржулар киришкен.

Партияның болгаш комсомолдуң хоочуннары, күш-ажылдың маадырлары, Ада-чурттуң Улуг дайынының киржикчилери, даштыкы аныяктар организацияларының комсомолдуң съездизинде келген төлээлекчилери ордуга турган. Хүндүлүг аалчыларга спортчулар чечектер тудускан.

Спортчу байырлал ленинчи идеалдарга, Төрээн чуртка совет аныяктарның шынчызын, оларның бистиң чуртувуска коммунистиг ниитилелди тургузарының идепкейлиг киржикчилери болур деп чүткүлүн көргүскен.

(СЭТА).

ТЕЛЕВИДЕНИЕ

АПРЕЛЬ 26-ДА
БИРГИ ПРОГРАММА
МОСКВАДАН

10.00—«Үе». Информастыг программа.
11.05—«Харылаңар, горнистер!».
11.35—«Ленинче орукта». Уран-чечен фильм.
13.20—«Кино аян-чоруктар клуву».
14.20—16.05—Чапсар.
16.05—Документалдыг фильмнер программазы: «Комсомол», «Мурнунда чоруп олурарлар».
17.00—«Шыдыраа школазы». «Ак терге».
17.30—«Каң канчап катканыл». Н. Островский.

КЫЗЫЛДАН

18.20—Телемедээлер.
18.30—«Мария». Документалдыг фильм.
18.40—«Отчугаш». Дамчыдылга.
19.10—Телемедээлер.
19.25—Чарлалдар.

МОСКВАДАН

19.30—Медээлер.
19.45—Р. Бардзамашвилиниң удуртулгазы-биле вокал-инструменталдыг ансамбльдиң концерти.
20.00—«ВЛКСМ-ниң XVIII съездизиниң делегаттары-биле ужуражылгалар».
20.30—ВЛКСМ-ниң XVIII съездизиниң делегаттарынга болгаш аалчыларынга байырлыг концерт.
22.30—«Үе». Информастыг программа. ВЛКСМ-ниң XVIII съездизинде.
23.00—01.25—Хоккей талазы-биле делегей чемпионады. ССРЭ-ниң болгаш АКШ-тың шилиндек командалары. Прагадан дамчыдылга. Чапсарларда—«Спортлото» тиражы. Медээлер.

ИЙИГИ ПРОГРАММА
МОСКВАДАН

18.20—Суг полозунуң талазы-биле ССРЭ-ниң чемпионады. «Динамо» (Москва) — ЦСК ВМФ. Киевтен дамчыдылга.
18.50—«Улустуң аялгалары».
19.00—«14-тен 18 чедир». Ленинградтан дамчыдылга.

КЫЗЫЛДАН

19.30—«Кино аян-чоруктар альманагы». Киножурнал.
19.50—«Адрес: Кызылдың телестудиязы». Дамчыдылга.
20.20—«Сөөлгү шураашкын». Уран-чечен телефильм.
21.05—21.25—«Совет ырның антологиязы». Фильм-концерт.

Редактор В. С. ШАРАВИИ

КИНО

АПРЕЛЬ 26-ДА

«НАЙЫРАЛ»: «Төнчү чок чарыш» 9.50, 11.35, 13.20, 15.10, 17.00, 18.50, 20.40 шактарда.

«ПИОНЕР»: «Будёновка» 10.30, «Кызыл хара-хорзүн» 15.40, 17.10, «Дөртен харлыгның төөгүзү» 13.30, 18.50, 21.00 шактарда.

«КАА-ХЕМ»: «Хем аксының дүвүрээзини» 15.00, «Төрүттүнгени» 17.30, 20.00 шактарда.

«ВОСТОК»: «Киночыындыы» 15.00, «Өскелер чокка» 16.50, 18.40, 20.30 шактарда.

РЕДАКЦИЯНЫҢ АДРЕЗИ:
индекс 667000

Кызыл, Шетинкин болгаш Кравченко кудумчузу, бажың № 3. ТЕЛЕФОННАРЫ: Редакторнуң 2-24-63, редакторнуң оралакчыларының 2-35-24, 2-31-75, харысалгалыг секретарьның 2-23-35, секретариаттың 2-23-35, партийжи амыдырал килдизиниң 2-37-13, пропаганда килдизиниң 2-31-75, культура килдизиниң 2-23-54, көдээ ажыл-агый килдизиниң 2-21-47, үлегер килдизиниң 2-22-64, чагаа килдизиниң 2-41-27, информация база совет тургузуг килдистериниң 2-20-60, корректорларның 2-27-41, бухгалтерияның 2-12-45, солун келбейн баргаанда 2-32-75 телефонче долгаар.

Тираж 17531. Чагыг № 128.

СОЛУН НЕДЕЛЯДА
6 КАТАП ҮНЕР

Тыва АССР-ниң Министрлер Чөвүлелиниң Ном үндүрер чер, полиграфия болгаш ном садыының талазы-биле эргелелиниң типографиязы (Кызыл, Шетинкин болгаш Кравченко кудумчузу, бажың № 1). ТС—00144.